



**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BESLENMEYLE
İLGİLİ TUTUMLARININ GÜVENLİ BAĞLANMAYA ETKİSİ**

Tuğba BİRKANDAN

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Kasım 2023**

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BESLENMEYLE
İLGİLİ TUTUMLARININ GÜVENLİ BAĞLANMAYA ETKİSİ

Tuğba BİRKANDAN

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
Çocuk Gelişimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN

Konya
Kasım 2023

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

☐ Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

☐ Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.²

☐ Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

Kasım 2023

Tuğba BİRKANDAN

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez/proje çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez/proje çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Kasım 2023

Tuğba BİRKANDAN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim sürecim boyunca bana destek olan danışman hocam sayın Prof. Dr. Nurham ÜNÜSAN hanıma, KTO Karatay üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü öğretim üyeleri ve Yüksek Lisans Eğitim Enstitüsü çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Bir insanın yaşamına girecek dünyanın en iyi, en tatlı ve en sevecen kişi olan ve Çocuk Gelişimi Bölümü' nü seçmeme vesile olan değerli hocam sayın Doç. Dr. Hatice YALÇIN' a,

Hayatım boyunca her daim arkamda durup beni destekleyen ve sevgilerini asla benden esirgemeyen annem Meliha BEYAZ ve babam Orhan BEYAZ' a, değerli kardeşlerim Zeynep BEYAZ ŞİMŞEK ve Abbas BEYAZ' a,

Ve en önemlisi bu çalışma sürecinde ve yaşamımın her anında desteğini hissettiğim ve beni her daim cesaretlendiren kıymetli hayat arkadaşım, can eşim Uğur BİRKANDAN' a, biricik kızım Edanur ve biricik oğlum Hakan Uğur' a teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsınız...

Kasım 2023

Tuğba BİRKANDAN

ÖZET

Tuğba BİRKANDAN

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Babaların Beslenmeyle İlgili Tutumlarının

Güvenli Bağlanmaya Etkisi

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2023

Okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde ebeveynlerin tutumu çok önemlidir. Ebeveyn ile çocuğun kurduğu duygusal bağ, yaşam boyu devam etmektedir. Aynı zamanda ebeveyn, çocuğun beslenme gibi alışkanlıklarının gelişmesini de etkiler. Bu araştırmada amaç; okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisini incelemektir. Nicel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu, basit rastgele örneklem ilkelerine uygun olarak belirlenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların babaları, çalışma grubuna dahil edilmiştir. Veri toplama amacıyla “Demografik Bilgi Formu”; “Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği” ve “Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği (Baba Formu)” uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; veriler frekans, ortalama, standart sapma değeri tablolarda halinde düzenlenmiştir. Çalışma grubundakilerin demografik değışkenlerine göre; beslenmeyle ilgili tutumları ve güvenli bağlanmaya etkisi; t testi ile analiz edilmiştir. Gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmanın olup olmadığını test etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların “çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları”, ve babaların “ebeveyn-çocuk ilişkisi” cinsiyet, yaş, ebeveyn öğrenim durumuna göre değışmemektedir. İlk doğan çocuğa ve tek çocuğa yönelik, babaların beslenmeyle ilgili tutum ortalamaları yüksektir. Ekonomik düzeyi yüksek olan ve üniversite düzeyinde eğitimi olan babaların, beslenmeyle ilişkili tutum ortalamaları da yüksektir. Çocuğun bakımını anne ve babanın birlikte üstlendiği durumlarda, babaların beslenmeyle ilgili olumlu tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler

Okul öncesi, baba tutumu, beslenme, beslenmeyle ilgili tutum, güvenli bağlanma

ABSTRACT

Tuğba BİRKANDAN

The Effect of Nutritional Attitudes of Fathers with Preschool Children on Secure Attachment

Master's Thesis

Konya, 2023

Parents' attitudes are very important in the social and emotional development of children in the preschool period. The emotional bond established between parent and child continues throughout life. At the same time, parents also affect the development of the child's habits, such as nutrition. The aim of this research is; To examine the effect of nutritional attitudes of fathers with preschool children on secure attachment. It was conducted as a quantitative research. The sample group of the research was determined in accordance with simple random sampling principles. Fathers of children studying in pre-school education institutions were included in the study group. "Demographic Information Form" for data collection purposes; "Parents' Attitudes, Beliefs and Practices Regarding Child Nutrition Scale" and "Parent-Child Relationship Scale (Father Form)" were applied. In evaluating the data; The data are arranged in tables with frequency, mean and standard deviation values. According to the demographic variables of the study group; attitudes towards nutrition and its impact on secure attachment; Analyzed with t test. ANOVA test was performed to test whether there was a significant difference between the groups. According to the results obtained; The "attitudes, beliefs and practices regarding child nutrition" of fathers with preschool children and the "parent-child relationship" of fathers do not vary according to gender, age and parental education level. The average of fathers' attitudes towards nutrition is high towards the first-born child and the only child. Fathers with high economic status and university education also have higher average attitudes towards nutrition. It has been found that in cases where the mother and father take care of the child together, the father's positive attitudes towards nutrition are high.

Keywords

Preschool, father's attitude, nutrition, attitude towards nutrition, secure attachment

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı	8
1.2. Araştırmanın Önemi	8
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.4. Tanımlar	9
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1. Okul Öncesi Dönem	11
2.1.1. Okul Öncesi Dönemde Gelişim Özellikleri	11
2.1.2. Okul Öncesi Dönemde Beslenme	14
2.1.3. Okul Öncesi Dönemde Beslenme Alışkanlıkları ve Baba Tutumu	16
2.2. Bağlanma.....	18
2.2.1. Bağlanma Kavramının Tanımı ve Kapsamı	18
2.2.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	21
2.2.3. Bağlanma Sürecinin Aşamaları	23
2.2.4.Bağlanma Stilleri	25
2.2.5. Babaların Güvenli Bağlanmada Etkisi.....	28
2.2.6. Beslenme ve Bağlanma İlişkisi.....	29
3. YÖNTEM.....	32
3.1.Araştırmanın Modeli	32
3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi	32
3.3.Veri Toplama Araçları.....	34
3.4.Verilerin Toplanması.....	36

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi.....	36
4. BULGULAR.....	37
5. TARTIŞMA	45
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
KAYNAKLAR	56
EKLER.....	69



TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Bağlanmayı etkileyen temel nedenler.....	22
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	33
Tablo 3. Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğine ilişkin En Yüksek- En Düşük Değerler, Ortalama-Standart Sapma Değerleri ve Çarpıklık-Basıklık Değerleri.....	37
Tablo 4. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Cinsiyetine göre Karşılaştırılması	38
Tablo 5. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Yaşlarına göre Karşılaştırılması	38
Tablo 6. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Doğum Sırasına göre Karşılaştırılması.....	39
Tablo 7. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Kardeş Durumuna göre Karşılaştırılması	40
Tablo 8. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Ekonomik Düzeye göre Karşılaştırılması	41
Tablo 9. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Annenin Öğrenim Durumuna göre Karşılaştırılması	41
Tablo 10. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Babanın Öğrenim Durumuna göre Karşılaştırılması.....	42
Tablo 11. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Annenin Çalışma Durumuna göre Karşılaştırılması	43
Tablo 12. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının En Fazla Bakım Veren Kim Olduğuna göre Karşılaştırılması	44

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Bağlanma teorisinin temeli	19
Şekil 2. Bağlanma stilleri diyagramı.....	26



KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
BKI	Beden Kitle İndeksi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EFSA	European Food Safety Authority
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TÜBER	Türkiye Beslenme Rehberi
TURDEP	Türkiye Diabet Prevalansı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

1. GİRİŞ

Çocukluk, gelişim basamaklarının en önemlisi olarak kabul edilir. Okul öncesi dönemde çocuklar genel yaşam becerileri, sosyal beceriler, akademik eğitim öncesi, okul dönemi ve sonrasında kendilerine destek olacak sağlam bir altyapı oluştururlar (Richardson-Gibbs & Klein, 2014).

Her biri eşit derecede önemli olan fiziksel, sosyal, duygusal, dilsel ve bilişsel gelişimi kapsayan sağlıklı bir erken çocuk gelişimi, bedensel-mental sağlığı, okuryazarlık ve aritmetik becerileri ile yaşam başarılarını büyük bir şekilde etkiler. Ve bu erken aşamada uygun bakım eksikliği obezite, kalp hastalığı ve daha fazlası gibi birçok soruna yol açabilir. İlk yıllarda bir çocuğa ne olduğu, gelişimlerinin yörüngesi için çok önemlidir (O'Farrelly vd., 2020).

Okul öncesi çağın çocuk gelişimindeki önemi alanyazında birçok araştırma ile ortaya konmaktadır (Erbay, 2019; Jarrett & Coba-Rodriguez, 2018; Lan & Moscardino, 2019). Okul öncesi dönemde çocukta fiziksel, sosyal, duygusal, ahlaki, bilişsel ve iletişimsel gelişim alanında birçok değişim meydana gelir. Bununla birlikte çocuğun gelişimsel dünyasında da birçok farklılık meydana gelir. Bunların hepsi çocuğun dünyayı, kendisini ve diğer insanları anlamasında yardımcı rol oynar (Ratelle, Duchesne, Litalien & Plamondon, 2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların dilsel ve bilişsel, sosyal, duygusal, cinsel ve ahlaki gelişimi için evde ya da okul öncesi kurumlarda donanımlı bir eğitim almaları oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar, aileleri dışında yaşıtı, yaşıtı olmayan diğer çocuklarla ve yetişkinlerle uzun süre vakit geçirmektedir. Çocuklar için çevre nasıl arkadaş olunacağını, işbirliği ve dayanışmanın nasıl yapılacağını, dinlemeyi, anlamlandırmayı ve temel konuşma becerileri oluşturmayı öğrenmek için pek çok imkân sunar. Aynı zamanda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler çocukların temel okuryazarlık öncesi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan çeşitli öğretici aktivite, oyunlar ve etkinlikler düzenler. Çocuklar bu dönemde alfabe şarkıları söyler. Ayrıca sesleri ayırt etmelerine yardımcı olan tekerlemeleri öğrenir, sesli okuma hikâyeleri dinler ve manyetik alfabe harfleriyle oynarlar. Bu temelleri öğrenmeye ek olarak, çocuklar genellikle öğrenmeye devam etmek için bir heyecan ve motivasyon duygusu geliştirirler. Okul öncesi temel okuryazarlık eğitimi, doğal olarak çocuklar için ilginç olan ve okumayla pozitif ilişkiler

kuran etkinlikler sırasında gerçekleştirilir. Bütün bunların yanında evde anne ve babaların eğitime destek çerçevesinde yaptıkları yaklaşım, okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimi için fırsatlar sunar (Chi, Kim & Kim, 2018; Uygun ve Kozikoğlu, 2019).

20 yıllık boylamsal bir çalışmada bir çocuğun dört yaşında aldığı daha fazla entelektüel uyarımın, beynin dil ve biliş ayrılmış bölümlerinin sonraki yaşamında ve özellikle beyinde hızlı gelişme oluşturduğu gösterilmektedir (Pramling Samuelsson & Johansson, 2006). Ayrıca araştırmalar, okul öncesi eğitimden mezun olan çocukların daha iyi akademik hazırlık, daha düşük hapsedme oranları ve daha yüksek kazanç elde ettiğini göstermektedir (Ginsburg, 2007).

Okul öncesi dönem çocukların, zekâ ve dil gelişiminin yaklaşık %70'i tamamlanmaktadır. Bu dönem kazanımları yaşamın ilerisi için bir yatırım olarak görülmekle birlikte çocuğun başarılı ya da başarısız olmasında da çok önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bunun dışında olarak bu dönem içindeki eğitim, çocuk için erken yaşta deneyimler ve fırsatlar sunarak temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazanmasını sağlamakta, çocukları ilköğretim düzeyine hazırlamakta ve çocukların akademik becerilerde başarılı olmaları sağlanmaktadır. Aynı zamanda çocuklarda pozitif sosyal ilişkilerin gelişimi de desteklenmektedir. Okul öncesi eğitimin çocuk, aile ve toplum için kısa ve uzun dönemli yararları yadsınamayacak derecede fazladır. Buradan hareketle, çocukların sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı pozitif tutum ve davranışlar geliştirebilmeleri için etkili bilişsel uyarıcılara, uygun dil etkileşimlerine, olumlu duygusal ve sosyal deneyimlere ihtiyacı vardır. Bu durum ise ancak sağlıklı bir aile ortamı ve nitelikli ve etkili bir eğitim programı ile gerçekleştirilebilir (Koçyiğit, 2014; Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

Okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde bakım veren kişinin önemi de çok büyüktür. Bakım veren kişiyle bebeğin kurduğu duygusal bağın yaşamın ilerleyen dönemlerinde etkisinin büyük olduğunu vurgulayan pek çok araştırma sonuçları bulunmaktadır (Bergin & Bergin, 2009; Marvin vd., 2002). Güvenli bağlanma, çocukla birlikte büyür ve yaşam boyunca bakıcılarla, öğretmenlerle, sınıf arkadaşlarıyla ve arkadaşlarla ve yetişkinlerin yakın ilişkileriyle olan ilişkileri etkiler. Araştırmalar, 18 aylıktan küçük çocukların bir çocuk bakımı veya erken çocukluk

ortamında bir bakıcıyla olan ilişkilerinin, ilkokul öğretmenleriyle kuracakları ilişkilerin yordayıcısı olduğunu göstermiştir (Senchak, M. & Leonard, 1992).

Bağlanma Kuramı'nın öncüsü Bowlby, bağlanmayı, bebek ile bakıcı (genellikle anne) arasında yaşamın ilk yıllarında kurulan anlamlı duygusal bağ olarak tanımlamıştır (Bowlby, 1988). Bağlanmanın kurulmasında ve gelişmesinde önemli faktör, bakıcının ağlama, gülümseme ve jest gibi yakınlık arayan bebek davranışlarına verdiği tutarlı ve sevgi dolu tepkilerdir (Pinquart, Feussner, & Ahnert, 2013: 191). Bakıcının bebeğe zamanında, tutarlı, sevgi dolu tepkileri ve sağlanan rahatlık genellikle güvenli bağlanma ile sonuçlanır. Öte yandan, bakım verenin bebeğe verdiği geç ve tutarsız tepkiler ve sevgi eksikliği, güvensiz bağlanmaya neden olur (Seven & Ogelman, 2012: 767).

Ebeveynler bebeklerine karşı duygusal bağlılıklarını gülümseyerek, fiziksel hareketlerle, dokunarak, sarılarak ya da doğrudan göz teması ve öpme gibi davranışlarla gösterebilirler. Anne-baba ve bebek arasındaki bağlanma kaliteyi yansıtmaktadır. Bir çocuğun sevildiğini, güvende olduğunu ve korunduğunu hissettiren bir veya birkaç figüre güvenme gereksinimi vardır (Cassidy vd., 2011; Mortensen & Mastergeorge, 2014). Fiziksel ve psikolojik açıdan güvenlik duygusu, uygun bir duygusal bağlanma bağının kurulması üzerine kuruludur. Bağlanma, ilk üç yıl boyunca çocuk ve anne arasındaki tekrarlanan etkileşimlerden oluşur, çocuklukta pekiştirilir ve yaşam boyu sürer (Cyr vd., 2010).

Güvenli bağlanma için sadece çocuğun bakım ve eğitim gereksinimleri değil beslenme gereksinimlerinin karşılanması da önemlidir. Acıkan bir bebeğin beslenme ihtiyacının annesi tarafından doğru zamanda, şefkatle ve duygusal odaklanmayla karşılanması yeterlidir. Emzirilemeyip biberonla beslenen bir bebeğin güvenli bağlanabilmesi için bir ilişkinin güven temelli bağlanma esasına dayanması gerekir (Green & Goldwyn, 2002). Okul öncesi dönemde güvenli bağlanma ile ilişkili konulardan biri de yaşam tarzıdır. Sağlığın sürdürülmesinde ana faktör olarak kabul edilen beslenme alışkanlıkları, anne baba tutumuyla da doğrudan ilişkilidir. Yaşam tarzını değiştirmenin başlıca nedenleri, bireylerin beslenme alışkanlıklarıdır (Tanton vd., 2015). Ebeveynlerin tutum ve davranışlarından kaynaklanabilecek beslenme sorunlarını erken dönemde tespit etmek ve gerekli müdahaleleri yapmak gerekir (Barbosa Filho vd., 2014). Aile bireyleri ve en fazla bakım veren birey çocuğa karşı tutarlı ve sevgi dolu bir tutum geliştirmiş ise çocuk

doğumdan sonra sağlıklı bir gelişim gösterip sağlıklı bir yaşam için gerekli olan beslenme konusunda uyum sağlar. Her ebeveyn tutum ve davranışı ile çocuklarına rol model olurlar. Çocuklar ebeveylelerinden gördükleri tutumlara benzer davranışlar sergilerler. Özellikle rol modeli olan bir baba figürünün çocukların beslenme alışkanlıklarında etkisi fazladır (Sümer vd., 2016).

Baba tutumu, erken yaşlarda çocukların gelişiminde önemli bir rol oynar. Bir bağlanma figürü olarak babanın rolü esastır. Çocuğun kendini yetenekli ve sevildiğini hissettiği ve ilerlemelerinin gerçek bir ilerleme olarak görüldüğü bir anlayış ve güvenlik ortamı yaratma güvenli bağlanma konusunda önemlidir. Babaların tutumları aynı zamanda beslenme alışkanlıklarını da etkiler. Beslenme sürecinde bedenin fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi dışında beslenme alışkanlıklarının sosyal ve psikolojik işlevleri de bulunmaktadır. Besleme süreci ebeveyn-çocuk ilişkisinden etkilenir (Monasta vd., 2011).

Okul öncesi dönemde tüm yaşam boyu sürececek olan beslenme alışkanlıkları da gelişir ve besleme sürecinde ebeveynler, çocuklara hem genler hem de çevre sağlayarak, çocukların yeme davranışında güçlü bir rol oynarlar. Örneğin, bazı yiyecekleri diğerlerinden ziyade hazır hale getirerek ve yeme davranışı modelleri olarak hareket ederek çocukların gelişen tercihlerini ve yeme davranışlarını etkilerler. Ek olarak, ebeveynler, çocukların büyümesi ve sağlığı için gerekli gıda alım modellerini teşvik etmek için binlerce yıl içinde gelişen beslenme uygulamalarını kullanır (Muslu vd., 2014). Bununla birlikte çok fazla ucuz, lezzetli, enerjisi yüksek gıda ile eşleştirilen var olan yeme ortamlarında, bu geleneksel yeme-içme alışkanlıkları fazla yiyecek tüketmeyi ve sağlıksız bir biçimde kilo alımını teşvik edebilir. Mevcut yeme ortamında çocuklarda sağlıklı kiloyu teşvik etme zorluğunun üstesinden gelmek için, ebeveynlerin geleneksel beslenme uygulamalarına alternatifler konusunda rehberliğe ve konuyla ilgili araştırmalara ihtiyaç vardır (Spence, Carson, Casey & Boule, 2011).

Çocukluk çağında görülen beslenme sorunları dünya çapında endişe verici boyutlara ulaşmış olup, dünyadaki her ülkeyi etkilemektedir. 21. yüzyılın en ciddi halk sağlığı sorunlarından biri beslenme sorunu olarak kabul edilmektedir ve “saatli bomba” olarak tanımlanmaktadır (World Health Organization, 2021).

En son veriler, 2020 yılında 5 yaşın altındaki 39 milyon çocukta beslenme sorunları olduğunu göstermektedir (Santos vd., 2021, s. 3572). Beslenme sorunu yalnızca kendi başına kronik bir hastalık değildir, aynı zamanda kardiyometabolik ve psikososyal problemler, erken ölüm için önemli bir risk faktörüdür ve ekonomi ve toplum üzerinde önemli olumsuz etkileri vardır (Reilly & Kelly, 2010, s. 891).

Bu bulgular göz önüne alındığında, erken çocukluk döneminde etkili önleme ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunabilecek beslenmeyle ilişkili risk faktörlerinin önlenmesine acil ihtiyaç vardır. Ebeveynlerin beslenme sorunlarının önlenmesinde en önemli faktör olduğunu vurgulayan pek çok araştırma bulunmaktadır (Cry vd., 2010; Mortensen & Mastergeorge, 2014; Seven & Ogelman, 2012).

Giderek artan sayıda araştırma, bakıcılar ile küçük çocuklar arasındaki ilişkilerin duygusal kalitesinin çocukluk çağında görülen beslenmeyle ilişkili sorunlarda önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Keitel-Korndorfer vd., 2015; Midei & Matthews, 2009). Bir meta-analitik incelemede, güvensiz bağlanma ilişkileri hem çocuklarda hem de yetişkinlerde daha yüksek vücut kitle indeksi ile pozitif olarak ilişkilendirilmiştir ve bu ilişkinin olası açıklamaları arasında zayıf duygu düzenlemesi ve strese karşı psikofizyolojik duyarlılığın artması yer almaktadır (Diener vd., 2016, s. 255).

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisinin incelendiği bu çalışmada, okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenme konusundaki tutumları ve güvenli bağlanma değişkenleri ile ilgili mevcut literatür verilerinden yola çıkılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın ana problemi; “Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumları ile çocuğun güvenli bağlanma durumu, demografik özelliklere göre değişmekte midir?” şeklinde belirlenmiştir.

Okul öncesi dönemde çocuğun olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisi konusundaki alanyazında babaların çocuklarını besleme sürecindeki tutumlarının ve güvenli bağlanma özelliklerinin incelendiği araştırmaların yeterli olmadığı fark edilmiştir. Bu bakımdan yapılan araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu bilgiler çerçevesinde bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların beslenme ile ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisini incelemektir.

Bu araştırmanın temelini oluşturan problem cümleleri şunlardır:

1. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babalara uygulanan “Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili İnanç, Tutum ve Uygulamaları” ölçeğinin puanları ne düzeydedir?
2. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babalara uygulanan “Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğinin (Baba Formu)” puanları ne düzeydedir?
3. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *yaş* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *doğum sırası* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *kardeş durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *anne babanın birlikte yaşama durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *ekonomik düzey* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *annenin öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
10. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *babanın öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

11. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *annenin çalışma durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
12. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *babanın çalışma durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
13. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili inanç, tutum ve uygulamaları *ilk bir yaşıta çocuğun bakımını en fazla kimin yaptığı* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
14. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
15. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *yaş* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
16. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *doğum sırası* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
17. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *kardeş durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
18. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *anne babanın birlikte yaşama durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
19. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *ekonomik düzey* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
20. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *annenin öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
21. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *babanın öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
22. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *annenin çalışma durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

23. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *babanın çalışma durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

24. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip olan babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *ilk bir yaşta çocuğun bakımını en fazla kimin yaptığı* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaç okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisini incelemektir.

1.2.Araştırmanın Önemi

Babaların, çocuğun beslenmesine katılımları yoluyla çocuğun yeme davranışını, beslenme alışkanlıklarını ve bu durumun çocuğun güvenli bağlanma davranışlarındaki rolü nadiren incelenmiştir. Bu çalışma, babaların okul öncesi dönemdeki çocuğunun beslenme konusundaki tutumlarını tanımlamayı ve babaların çocuklarının beslenmesine etkisinin okul öncesi dönemdeki çocuğun güvenli bağlanma stilini ne düzeyde etkilediğinin yordayıcılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ortaya çıkan sonuçların bu kapsamda yapılan araştırmalara kaynak sağlayacağı ve baba tutumlarının güvenli bağlanma konusundaki önemini ortaya konacağı öngörülmektedir. Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların babalarının beslenmeyle ilişkili tutumlarının holistik bir bakış açısıyla yaklaşılarak incelenmesi ve gelecekte buna benzer olarak yapılacak akademik çalışmalara yardımcı olması amaçlanmıştır.

1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma; 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Konya ili merkez ilçeleri olan Selçuklu, Karatay ve Meram ilçelerinde yaşayan, okul öncesi dönemde çocuğu bulunan babalar ile sınırlıdır.

1.4.Tanımlar

Okul öncesi dönem: Okul öncesi eğitimi, çocuğun doğumu ile başlayıp ilköğretim çağına kadar aldığı eğitimleri kapsayan süreç olarak tanımlanmaktadır. 3-6 yaş arasındaki dönemi kapsamaktadır. Çocuklar erken çocukluk döneminde büyüdükçe bilişsel, dil, duygusal, sosyal, cinsel, ahlak gelişimi bakımından hızla gelişirler. Hareketleri daha bağımsız hale gelir ve aile dışındaki yetişkinlere ya da çocuklara daha fazla odaklanmaya başlarlar. Çevrelerindeki kavramları daha fazla araştırıp öğrenirler. Beyin gelişimleri çok hızlıdır. Aileleri ve çevrelerindekiyle olan etkileşimleri, kişiliklerini ve kendi düşünme ve hareket etme biçimlerini şekillendirmeye yardımcı olur. Okul öncesi dönemde çocuğun gelişimi, alışkanlıkları konusunda doğru yaklaşımın çok önemli olduğunu vurgulayan pek çok çalışma bulunmaktadır (Tezel Şahin & Ünver, 2005).

Babaların beslenme ile ilgili tutumları: Bireylerin beslenme alışkanlıkları, bireyin kişisel özellikleri ile çevresel faktörlerden etkilenir. Bilhassa, ailenin çocukların yeme-içme alışkanlıkları ve besin tüketimleri konusundaki tutumları oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Evde sağlıklı beslenme alışkanlıklarını geliştirmek amacıyla aile eğitimini hedefleyen çalışmalar, çocukların diyet kalitesi ve genel sağlığı üzerine olumlu etkiler oluşturur (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2016). Anne-babalar, çocuklarının doğru beslenme alışkanlıkları oluşturmalarını sağlamak için tutarlı ve bilinçli bir beslenme düzeni oluşturmaları, çocuğa uygun türde ve miktardaki besin maddelerini sunarak çocuğun yiyebileceği miktarları kendisinin belirlemesine izin vermeleri ve gerektiğinde davranışsal sınırlar koymaları konusunda teşvik edici ve cesaret verici olmalıdır (Dilsiz & Dağ, 2018; Hart, Raynor, Jelalian & Drotar, 2010; Hoffmann, 2016).

Güvenli Bağlanma: Bağlanma, bebek ve bakıcı arasında oluşan duygusal bağdır ve çaresiz bebeğin birincil ihtiyaçlarını karşılama aracıdır. Daha sonra, daha sonraki sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimin motoru haline gelir. Bebeğin erken sosyal deneyimi, beynin büyümesini uyarır ve başkalarıyla istikrarlı ilişkiler kurma yeteneği üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olabilir (Cassidy vd., 2011). Bağlanma, bebeğin ilk başa çıkma sistemini sağlar; zor anlarda rahatlatıcı bir zihinsel varlık olarak çağrılacak bir bebeğin zihninde bakıcının zihinsel bir temsilini kurar. Bağlanma, çocuk ile çocuğa

bakan kişi arasındaki ilişkide kaygı-gerginlik durumlarında ortaya çıkan, tutarlı ve kronik bir duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2013). Bowlby (1988) büyüme sürecinde bakım verenin çocuğa verdiği uyaran ve tepkilerden yola çıkarak çocuğun kendisi ve bakım vereni ile ilgili kurduğu zihinsel örneklerin ömür boyu değişmez olduğunu ve niteliğini belirlediğini öne sürmüştür.



2.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Okul Öncesi Dönem

2.1.1.Okul Öncesi Dönemde Gelişim Özellikleri

Okul öncesi dönem, 3 ile 6 yaşındaki çocuklar için kullanılan bir tanımlama olarak kabul edilmektedir (Erkan vd., 2016). Okul öncesi dönem özellikle yoğun bir bilişsel gelişim dönemidir. 3-6 yaş arası çocuklarda, sosyal, duygusal, bilişsel, dil, cinsel ve ahlak gelişimini kapsayan alanlarda birçok yönde ilerleme açıkça görülebilir. Bu yaş grubundaki gelişim alanları birbirine paralel olarak ilerlemektedir (Yalçın, 2010).

2.1.1.1.Fiziksel ve Psikomotor Gelişim

Okul öncesi dönemde fiziksel ve psikomotor gelişimi gözle görülebilir düzeyde hızlı ilerler. Çocuk güç ve koordinasyon kazanır, ellerin kontrolü ve parmakların kullanımı artar, çocuk bağcıklı ayakkabıları kendisi giyebilecek düzeyde ilerler, düğmeli ve fermuarlı giysileri kendisi rahatlıkla giyebilir hale gelir. Topa vurur, seker, topu yakalar, çekiç, çivi gibi aletleri kullanabilir, kendi kendine giyinir, ayakkabılarını bağlar, tuvaleti bağımsız kullanır, boya yapar, çizimler oluşturabilir, makasla keser, atlar, zıplar hale gelir. Çocuğun psikomotor becerilerinin arttığı bu dönemde yetişkinlerin çocuklara boya kalemi, boya fırçası, makas, yapboz, blok, boncuk ve oyun hamuru gibi küçük kas gelişimini teşvik edecek uygun materyaller sağlaması fiziksel ve psikomotor gelişimini desteklemektedir. Çocuklara büyük kas gelişimi için toplar, üç tekerlekli bisikletler ve denge kırıları gibi uygun malzemeler sağlanmalıdır. Televizyon zamanını sınırlandırmak ve çocukların aktif olmaktan keyif almayı öğrenmelerine yardımcı olmak fiziksel gelişimini teşvik eden uygulamalardır. Evin içinde ve dışında fiziksel aktiviteyi teşvik eden bir ortam yaratılmalıdır (Senosi, 2014).

2.1.1.2.Bilişsel ve Dil Gelişimi

Bilişsel gelişim, düşünmek ve bilmek amacıyla bilginin öğrenilmesi ve işlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Louw & Louw, 2014). Biliş dili, hayal gücünü, düşünmeyi, akıl yürütmeyi, problem çözmeyi ve hafızayı içerir. Bilişsel beceriler, çocuğun bildiklerini

düzenlemesine ve bu bilgiyi diğer alanlara genellemesine yardımcı olur (Fox, Levitt & Nelson, 2010: 29).

Dil Gelişimi, dili okuma, yazma ve konuşma yoluyla öğrenmek ve işlemektir. Çocuklar sessiz doğmazlar, doğumdan itibaren farklı sesler çıkarırlar. Ağlarlar, emme sesleri çıkarırlar. Yaklaşık 6 haftalıkken fonem adı verilen sesler çıkarmaya başlarlar ve yaklaşık 16 haftalıktan itibaren gülmeye başlarlar. 16 hafta ile 6 ay arasında konuşmaya benzer sesler çıkarmayı içeren sesli oyunlarla meşgul olurlar. Çocuklar 6-9 aylıktan itibaren genellikle tekrarlanan gerçek hecelerin varlığıyla vokal oyundan ayırt edilebilen sesler üretmeye başlarlar. 9 ay civarında bebek, belirli ses dizilerinin belirli durumlarla birlikte ortaya çıktığını fark etmeye başlar (Özcan, 2018: 1492). Tüm bu dil becerilerinin kazanılması, okul öncesi dönemde daha da farklılaşmaktadır ve çocuk bilişsel becerileriyle dil becerilerini birleştirerek sosyal yaşama uyum sağlayan davranışlar yapmaktadır (Senosi, 2014).

2.1.1.3.Sosyal ve Duygusal Gelişim

Çocuklar okul öncesi dönemde sosyal ve duygusal alanda çok hızlı gelişmektedirler. Sosyal ve duygusal gelişim, çocukların kim olduklarını, ne hissettiklerini ve başkalarıyla etkileşime girerken ne beklmeleri gerektiğini nasıl anlamaya başladıkları anlamına gelmektedir. Bu dönemde çocuklar olumlu ilişkiler kurar ve sürdürür, duyguları deneyimler, yönetir ve ifade eder, sosyal ilişkileri keşfeder ve çevreyle etkileşim kurmaya başlar. Çocuğun erken çocukluk döneminde pozitif sosyal ve duygusal gelişimi önemlidir. Bu gelişim, çocuğun kendine olan güvenini, empati kurmasını, anlamlı ve kalıcı arkadaşlıklar ve ortaklıklar kurma becerisini ve çevresindekilere karşı önem ve değer duygusunu etkilemektedir (Fox, Levitt, & Nelson, 2010: 31).

Çocukların sosyal ve duygusal gelişimi, diğer tüm gelişim alanlarını da etkiler. Ebeveynler ve bakıcılar, çocukları için en tutarlı ilişkileri sundukları zaman sosyal ve duygusal gelişimde en büyük rolü oynarlar. Aile üyeleri, öğretmenler ve diğer yetişkinlerle tutarlı deneyimler, çocukların ilişkileri öğrenmelerine ve öngörülebilir etkileşimlerde duyguları keşfetmelerine yardımcı olur (Cassidy vd., 2011: 132).

Çocukların sosyal ve duygusal gelişimini beslemek için, çocuğun yaşına bağlı olarak kaliteli etkileşimlere girilmesi çok önemlidir. Şefkatli ve besleyici olmalı, çocuğa zaman zaman sarılmalı, rahatlatılmalı, konuşulmalıdır. Bu tür duygu dolu davranışlar okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişimini olumlu etkilemekte ve yaşam boyu süren sosyal etkileşimlerinin de temelini oluşturmaktadır (Erbay, 2019; Green & Goldwyn, 2002).

2.1.1.4.Cinsel Gelişim

Çocukların cinsel farkındalığı bebeklik döneminde başlamaktadır ve hem okul öncesi hem de okul çağı boyunca güçlenerek devam etmektedir. Bilişsel, dil, motor, sosyal, duygusal ve cinsel gelişim dahil olmak üzere çocukların gelişiminin tüm yönleri birbiriyle bağlantılıdır (Senosi, 2014). Çocuklarla ve gençlerle çalışan tüm profesyonellerin çocukların cinsel açıdan nasıl geliştiğini iyi anlaması önemlidir. Cinsel gelişim aşamalarının bilinmesi, hangi cinsel davranışların gelişimsel olarak tipik olduğunu anlamaya ve bir çocuğun sorunlu veya zararlı davranışlar sergileyip sergilemediğinin belirlenmesine yardımcı olabilir (Pop & Rusu, 2015).

Tüm çocuklar cinsel gelişim aşamalarından geçer. Tıpkı büyümenin diğer aşamalarında olduğu gibi, cinsel gelişim açısından da bazı çocuklar diğerlerinden daha erken veya daha geç olgunlaşmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar kendilerini güvende ve rahat hissettiklerinde ortaya çıkan doğal keşif davranışlarını fark etmektedirler. Çıplaklıkla ilgili herhangi bir çekinceye sahip değildirler. Kendi mahrem bölgelerine dokunmak ve diğer insanların mahrem bölgelerine veya çıplak vücutlarına merak gösterme eğilimindedirler (Christensen, Wright & Dunn, 2016). Okul öncesi dönemde "kaka" ve "çiş" gibi kelimeler kullanarak bedensel işlevler hakkında konuşurlar. "Evcilik oynamak", "mumya ve baba oynamak" veya "doktor oynamak" gibi farklı ilişkileri veya rolleri keşfederek akranlarıyla rızaya dayalı cinsel oyunlar oynama konusunda meraklıdır (Cassidy vd., 2011). Küçük çocukların belirli cinsel eylemleri tartışması, müstehcen cinsel dil kullanması veya diğer insanlarla yetişkin benzeri cinsel temasta bulunması alışılmadık bir durumdur (Fox, Levitt & Nelson, 2010: 34).

2.1.1.5.Ahlak Gelişimi

Ahlak gelişimi, bireyin toplumun değer yargılarını benimseyerek içinde bulunduğu çevreye uyumunu ve kendi ilke ve değer yargılarını oluşturmalarını amaçlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Ahlak gelişimi, topluma nasıl davranılması gerektiğinin farkında olmaktır (Yalçın, 2010).

Ahlaki gelişim, çocukların sosyal ve kültürel normlara, kurallara ve yasalara dayalı olarak toplumdaki diğer insanlara karşı uygun tutum ve davranışlar geliştirmeleri sürecidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklarda ahlaki gelişim, her ebeveyn için bir endişe kaynağıdır. Çocuğa doğruyu yanlıştan ayırt etmeyi ve buna göre davranmayı öğretmek, ebeveynliğin bir amacıdır (Erbay, 2019).

Piaget, çocukların toplumun kurallarını ve ahlakını kurallar verilerek ve onlara uymaya zorlanarak öğrendiği ve içselleştirdiği düşüncesini reddetmiştir. Piaget, çocukların ahlaki davranış hakkındaki yargılarını nasıl oluşturdıkları üzerine yaptığı araştırma sayesinde, çocukların ahlakı en iyi grup halinde başkalarıyla uğraşmak zorunda kaldıklarında öğrendiklerini vurgulamaktadır. Çocukların neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair toplumun normlarına uydukları bir süreç olduğunu ve sürecin pasif olmaktan çok aktif olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda Piaget, çocukların ahlaki davranış hakkında nasıl düşündükleri konusunda iki temel fark bulmuştur. Okul öncesi dönemdeki 3-6 yaş çocukların düşünceleri, eylemlerin onları nasıl etkilediğine veya bir eylemin sonuçlarının ne olduğuna bağlıdır ve buna "nesnel sorumluluk içeren ahlaki gerçekçilik" adı verilmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar niyetlerden çok sonuçlarla ilgilenmektedirler ve ahlak gelişimlerinde bu temel özellik çocuğun yetişkinlik döneminde farklılaşmakta, sosyal çevrenin ve yaşam deneyimlerinin etkileriyle değişmektedir (Green & Goldwyn, 2002; Yalçın, 2010).

2.1.2.Okul Öncesi Dönemde Beslenme

Okul öncesi dönem çocuğunun büyümesi, bir bebeğinkinden daha yavaştır. Genellikle 2-5 yaş arası ortalama bir çocuk yaklaşık olarak her yıl dört veya beş kilo almaktadır. Erken çocukluk döneminde büyüme hızı daha yavaş olduğu için iştah azalabilir. Okul öncesi dönem, çocuğun uygun bir diyet ile beslenmenin sağlıklı bir yaşam tarzının

parçası olduğu fikrine alışmasına yardımcı olmak için iyi bir zaman olarak değerlendirilmektedir (Ward vd., 2015).

Okul öncesi yıllarda oluşan tutum ve alışkanlıklar geleceğe taşınmaktadır. Çocuklar 15 aylık olduklarında, yardım almadan kendi kendine yemek yiyebilecek kadar ince motor becerileri gelişmektedir ve okul öncesi dönemdeki çocuklar çevreleri tarafından kendi kendine beslenmelerine olanak tanındığında daha özgüvenli, problem çözme becerileri gelişmiş (Emamian vd., 2014) ve davranışlarını yönetebilen bireyler olmaktadır (Utami & Juliani, 2020).

Çocukların temel beslenme ihtiyaçları, diğer aile üyelerinin beslenme ihtiyaçları ile benzerdir. İhtiyaç duyulan miktarlar yaş nedeniyle farklılık göstermektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuğa ekmek, tahıl, pirinç, makarna, sebze, meyve, süt, yoğurt, peynir, et, kümes hayvanları, balık, kuru fasulye, kuru bezelye ve yumurta gibi temel besin gruplarından çeşitli yiyecekler sunulması çocuğun fiziksel ve psikomotor gelişimi için önemlidir (Modjadji & Madiba, 2019).

Okul öncesi dönemdeki çocuk zamanla çeşitli sağlıklı yiyecekler arasından seçim yapmasına izin verildiğinde yeterli besinleri almaya başlar. Büyüme için proteine ihtiyaç vardır. Diyetteki protein süt, et, balık, kümes hayvanları, yumurta, peynir, kuru fasulye ve bezelye ile sağlanmalıdır. Güçlü kemikler ve dişler için kalsiyum gereklidir. Diyet kalsiyumu öncelikle süt ve süt ürünlerinde ve daha az miktarda yeşil yapraklı sebzelerde bulunur. Demir, et, kümes hayvanları, balık, yumurta, yeşil yapraklı sebzeler ve demir takviyeli tahıllardan aldığı önemli bir mineraldir. Tahıldan elde edilen demir, C vitamini açısından zengin bir gıdayla birlikte servis edildiğinde daha iyi emilmektedir. Turunçgiller ve bunların suları ile koyu yeşil veya sarı sebzeler, C vitamini ve A vitamini için iyi kaynaklardır. Ekmek ve tahıllar, mineral ve vitaminlere katkıda bulunduğu için okul öncesi dönemdeki çocuğun beslenmesinden önemli bir yer tutmaktadır (Utami & Juliani, 2020).

Küçük çocuklarda vücut fonksiyonlarının düzenlenmesi için bol suya ihtiyaç vardır. Vücut ağırlığının yüzdesi olarak, çocukların vücutlarında yetişkinlerden daha fazla su bulunur; bu nedenle vücutları yetişkin vücutlarından daha hızlı susuz kalabilir. Okul öncesi dönemdeki çocuğa gün boyunca birkaç kez su verilmelidir. Bunların yanında yağ, bir çocuğun diyetinde gerekli bir besindir. Yağ, aktif ve büyümekte olan çocuklar

için ekstra kalori ve gerekli besinleri sağlamaya yardımcı olur. İki yaşından küçük çocuklara yağ kısıtlaması uygulanmamalıdır. İki yaşın üzerindeki çocuklar için yağ alımının toplam kalori alımının yaklaşık %30'unu temsil etmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yasmin, Kustiyah & Dwiriani, 2014).

Yetişkin diyetinde olduğu gibi, iki yaşın üzerindeki çocuklar için doymuş yağ ve kolesterol açısından yüksek gıdaların sınırlandırılması gerekmektedir. Çocuğun tam yağlı süt yerine yağsız veya az yağlı süt içmek gibi yararlı az yağlı beslenme alışkanlıkları geliştirmesine yardımcı olunmalıdır.

2.1.3.Okul Öncesi Dönemde Beslenme Alışkanlıkları ve Baba Tutumu

Okul öncesi dönemdeki çocuklar yeme alışkanlıklarını geliştirmeye devam etmektedir ve sağlıklı öğünler ve atıştırmalıklar yemeye teşvik edilmeye ihtiyaçları vardır. Bu dönemdeki çocuklar, özellikle diğer insanlardan öğrenmeye heveslidirler. Genellikle yetişkinlerin yeme davranışlarını taklit etmektedirler. Çiğneme ve yutma becerileri üzerinde çalıştıkları için yemek saatlerinde gözetime ihtiyaçları vardır (Koletzko vd., 2017). Bu nedenle ailelerin okul öncesi dönemdeki çocuk ile birlikte yemek hazırlamaları, düzenli olarak planlanmış atıştırmalıklar sağlamaları ve plansız yemeyi sınırlandırmaları çocukların yeme alışkanlıklarının gelişiminde önemlidir (Utami & Juliani, 2020). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için yemek zamanında kötü davranışlara izin verilmemelidir. Yemek yemeye odaklanılmalı, yemekle veya yemek masasında oynamamalıdır. Yemek yerken koşmak veya oynamak çocuğun boğulmasına neden olabilir. Yemek yerken çocuğu oturtmalıdır. Çeşitli yiyecekler sunmaya devam edilmelidir. Anne ve babaların ve aynı zamanda aile bireylerinin çocuğun neredeyse tüm yiyecekleri yemeyi öğreneceği tavrını takınması, okul öncesi dönemdeki çocukların yemek seçimini etkilemektedir (Droog, Buijzen & Valkenburg, 2014: 75). Yemek zamanı olabildiğince keyifli hale getirilmeli, çocuğa yemek yemesi için baskı yapılmamalıdır. Çocuk tabağını "temizlemeye" zorlanmamalıdır. Çocuğa beslenme konusunda baskı yapılması çocuğun çok fazla kilo almasına neden olabilecek aşırı yemeye yol açabilmektedir. Gün içinde atıştırmalar kısıtlanırsa çocuklar yemek saatinde aç kalırlar ve aileyle birlikte yemek yeme alışkanlığını daha kolay kazanabilirler (Utami & Juliani, 2020). Ayrıca sağlıklı beslenme alışkanlıklarına örnekler verilmesi çocuk için somutlaştırıcı davranışlar olduğundan yararlıdır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar,

ebeveynlerinin yaptığını ve onlardan gördüklerini kopyalar. Aile bireylerinin sağlıksız beslenme alışkanlıkları varsa, çocuk sağlıklı beslenmeyi öğrenemez (Nekitsing, Blundell-Birtill, Cockroft & Hetherington, 2018).



2.2.Bağlanma

2.2.1.Bağlanma Kavramının Tanımı ve Kapsamı

Bowlby tarafından yürütülen bağlanma alanları, insanların birbirleriyle olan çeşitli bağlanma tarzları ile ilişkili bir kavramdır ve çocukların ebeveynlere bağlanma stillerinin, her bireyin gelişimiyle ilgili olduğunu açıklayan bir kuram olarak kabul görmüştür. Spesifik olarak, ebeveynlerle farklı bağlanma türleri, çocukların duygusal ve fiziksel durumları üzerinde derin bir etkiye sahiptir ve gelecekte çeşitli olaylara neden olur (Fiona & Susan, 2008, s. 1407).

İnsanların başkalarıyla ilişkili olarak öğrendiği dört tür bağlanma stili Bowlby tarafından tanımlanmıştır. Bu kurama göre güvenli bağlanma, kaygılı-güvensiz bağlanma, kaçınma-güvensiz bağlanma ve düzensiz-güvensiz bağlanma yer alır. Bir bireyin yaşam evreleri boyunca uyumunu anlamak için temel bir yapı sağlar. Ayrıca ebeveynlik tarzları sıcaklık, eşzamanlılık, etkileşim ve duyarlılığa sahiptir. Bazı araştırmalarda, anneye veya bakım verene bağlanmaktan kaçınan kişinin bir yıl sonra duygusal düzenlemede daha fazla zorluk yaşadığı bildirilmiştir (Johannes vd., 2018; Runqi, 2021). Bununla birlikte, ebeveynin güvenli bağlanması, daha destekleyici bir ebeveyn tepkisi nedeniyle genel olumlu gelişim sonuçlarını ve duygusal yeterliliği öngörebilir. Ayrıca bazı çalışmalar, farklı bağlanma stillerinin çocukların dünyayı keşfetmesinde farklı sonuçlara yol açabileceği fikrini doğrudan desteklemektedir (Christic & David, 2009; Esther, Nayan & Marion, 2009).

Gelişim araştırmacıları ayrıca ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocukların akademik sonuçları üzerinde etkisi olduğunu ve bu ebeveyn-çocuk ilişkisinin öğrencilerin gelecekteki akademik yeterlilikleri için önemli bir belirleyici olarak kabul edildiğini ileri sürmektedir (Danielle vd., 2021; Jason vd., 2014).

Ebeveyne bağlanmanın bireylerin birbirleriyle ilişki kurması için bir temel sağladığı ve birincil bakıcıya bağlanma şeklinin gelecekte de devam edeceği fikri pek çok araştırmacı tarafından vurgulanmaktadır (Ainsworth & Bowlby, 1991; Svanberg vd., 2010). Bağlanma teorisi, ebeveyn ile çocuk arasındaki ve romantik partnerler arasındakiler de dahil olmak üzere insanlar arasındaki özellikle uzun vadeli ilişkilere ve bağlara odaklanmaktadır. Bağlanma, aynı zamanda insanlar arasındaki duygusal bağ ve

ilişkilerin psikolojik bir açıklaması olarak değerlendirilmektedir (O'Shaughnessy, 2023, s. 4).

Bağlanma teorisi, insanların çocukken bakıcılarıyla bağ kurma ihtiyacıyla doğduklarını öne sürmektedir. Bu erken bağlar, yaşam boyunca bağlanmalar üzerinde etkili olmaya devam edebilir. Eğer çocuklar erken yaşlarda ebeveynleriyle güvenli bir bağ kurduysa, başkalarıyla nasıl ilişki kuracakları ve çocukların dünyayı nasıl keşfedecekleri de bu temel bağlanma stiline dayanmaktadır. Başka bir deyişle birincil bakıcılar, çocuğun doğumdan sonra bağlandığı ilk kişilerdir. Çocukların hayatta kalmak için ihtiyaç duydukları ilk yiyecek ve barınma ihtiyaçlarından giyim ve ilgiye kadar bütün ihtiyaçlarını ebeveynleri aracılığı ile giderirler ve çocuklar bu nedenle ebeveynleriyle mevcut ilişkilerine dayalı bir bağ geliştirmektedirler (Ainsworth & Bowlby, 1991). Bağlanma gerçekleştirirken bir çocuk yakınlığı korumaya çalışmaktadır ve anneyi güvenli bir alan olarak görmektedir. Bağlanma teorisinin temeli Şekil 1'de gösterilmiştir.



Şekil 1. Bağlanma teorisinin temeli

Şekil 1'de bağlanma sürecinde bebek temel ihtiyaçlarını karşılayan bakım veren kişiyle yakınlığı korumaya gayret etmektedir. Yakında kalmaya çalışmakta ve ayrılık durumuna direnmektedir. Aynı zamanda bakım veren bireyi güvenli bir üs olarak görmekte; bağlanma dışı davranışlarda bulunulduğunda bakım veren kişinin yanında

olması için bu kişinin çevresinde olmayı tercih etmektedir. Bakım veren kişiyi güvenli bir sığınak olarak görmektedir ve bu kişinin yakınlarında olması durumunda rahatlamakta, yeniden güvence oluşması için bu kişinin yakınlarında durmayı tercih etmektedir (Hazan & Shaver, 1987, s. 512).

Bağlanma kuramı bütün gelişimsel dönemlerde kullanılmakla birlikte özellikle çocukluk döneminde kritik öneme sahiptir (Ash & Grey, 2022, s. 126). Bağlanma, başka bir kişiyle kurulan duygusal bir bağıdır. Bowlby, çocukların bakıcılarıyla kurdukları ilk bağların yaşam boyunca devam eden önemli bir etkiye sahip olduğuna inanmaktadır. Bağlanmanın aynı zamanda bebeği anneye yakın tutmaya da hizmet ettiğini, böylece çocuğun hayatta kalma şansını arttırdığını öne sürmektedir (Ainsworth & Bowlby, 1991). Ayrıca Bowlby bağlanmayı evrimsel süreçlerin bir ürünü olarak görmektedir. Bağlanmanın davranışsal teorileri bağlanmanın öğrenilen bir süreç olduğunu öne sürerken, Bowlby ve diğerleri çocukların bakıcılarıyla bağlanma kurmaya yönelik doğuştan gelen bir dürtüyle doğduklarını öne sürmüşlerdir (Buchanan, 2019, s. 4).

Bağlanma teorisinin ana teması, bebeğin ihtiyaçlarına yanıt veren ve ulaşılabilir olan birincil bakıcıların çocuğun güvenlik duygusu geliştirmesine izin vermesidir. Bebek bakıcının güvenilir olduğunu öğrenir ve bu da çocuğun dünyayı keşfetmesi için güvenli bir temel oluşturur. Bağlanma figürüne yakınlığı sürdüren çocukların rahatlık ve koruma alma olasılıkları daha yüksek olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bağlanmayı gerçekleştiren çocukların yetişkinliğe kadar hayatta kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Demirdağ, 2017, s. 76).

Harry Harlow'un 1960'larda anne yoksunluğu ve sosyal izolasyon üzerine yaptığı kötü şöhretli çalışmaları da erken dönem bağlarını araştırmıştır. Bir dizi deneyde Harlow, bu tür bağların nasıl ortaya çıktığını ve bunların davranış ve işleyiş üzerindeki güçlü etkisini göstermiştir. Deneyin bir versiyonunda, yeni doğmuş maymunlar öz annelerinden ayrılmış ve taşıyıcı anneler tarafından büyütülmüştür. Bebek maymunlar iki tel maymun annenin bulunduğu kafeslere yerleştirilmiştir. Tel maymunlardan biri, yavru maymunun beslenebileceği bir şişe tutarken, diğer tel maymunun üzeri yumuşak, havlu bir bezle örtülmüştür. Yavru maymunlar yiyecek almak için tel anneye giderken, günlerinin çoğunu yumuşak kumaştan annenin yanında geçirmişlerdir. Bebek

maymunlar korktuklarında rahatlık ve güvenlik için kumaşla kaplı annelerine dönmüşlerdir. Bu deney, güvenli bağlanmanın önemini gösteren temel deneylerden biri olarak kabul edilmektedir (Fraley, 2018).

Bağlanma üzerine yapılan araştırmalar iki farklı araştırma “geleneğine” ayrılmıştır. Bu araştırma çizgilerinin her ikisi de Bowlby'nin teorisinin kalbindeki varsayımlardan türetilmiştir, ancak altta yatan varsayımlara ve zıt alt kültürlerin ölçüm tekniklerine göre gelişmiştir (Bartholomew & Shaver, 1998, s. 26). Bu iki araştırma çizgisi arasındaki farkların çoğu, araştırmacıların bağlanma yapılarının ölçümüne nasıl yaklaştıklarına yansımaktadır. Bir tarafta psikodinamik düşünmeye eğilimli, klinik problemlerle ilgilenen, anketler yerine görüşme ölçümlerini ve davranışsal gözlemleri tercih eden, nispeten küçük denek gruplarını inceleyen araştırmacılar bulunmaktadır. Öte yandan kişilik ve sosyal psikologlar kişilik özellikleri ve sosyal etkileşimler açısından düşünme eğiliminde olan, normal denek popülasyonlarıyla ilgilenen, basit anket ölçümlerini tercih eden, nispeten büyük örneklemeler üzerinde çalışan araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bu farklı araştırma alanlarının, bağlanma araştırmasının kavramsal olarak nasıl desteklendiği, bağlanmanın nasıl ölçüldüğü ve sonuçların nasıl yorumlandığı açısından önemli farklılıkları vurgulayan araştırmalar bulunmaktadır (Karataş, 2017, s. 868; Subaşı ve Kazan, 2020, s. 148). Dolayısıyla yaşam boyu bağlanma tarzlarındaki dalgalanmaları anlamak ve keşfetmek kavramsal olarak zorlayıcı ve oldukça karmaşıktır.

2.2.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Bağlanma ilişkisinin kalitesi muhtemelen anneye, bebeğe ve ikilinin geliştiği ortama özgü bir dizi faktörden etkilenmektedir. Anneye sınırlı erişim, güvenli bağlanmanın ihlaline neden olabilir; çünkü bu bağ, bebeğin beslenme, banyo, üst değiştirme ve oyun gibi ihtiyaçlarının karşılanması için annenin fiziksel varlığına bağlıdır. Bu günlük uygulamalar sayesinde anne ile bebek arasında bir bağ gelişir. Annenin fiziksel varlığı, çocuk ile anne arasında duygusal bağın oluşmasına zemin hazırlar. Bu bağ güvenli, güvensiz ve hatta ikisinin arasında olabilir. Çalışan bir kadının bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bebeğiyle geçirecek yeterli zamanı olmayabilir. Bu şekilde anneden fiziksel olarak ayrılma, anne-çocuk ilişkilerini etkileyebilir ve bağlanmaları etkilenebilir. Dolayısıyla günlük ayrılıklar ve annenin işiyle bağlantılı olarak bebeğin

yaşadığı stresler bağlanma bağında zararlı etkilere neden olabilir (Kassamali, N., Rattani, 2014, s. 8).

Bağlanma sürecini etkileyen farklı nedenler olabilir. Bebeğin bakımını üstlenen birincil bakım veren kişinin özelliklerine ve bebeğe bağlı nedenlerden dolayı bağlanma süreci olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Eğer istenmeyen bir gebelik sonucu bebek doğduysa, bebeğin mizaç özellikleri zor çocuk olarak ifade edilen sürekli ağlayan bir bebekse, anne ve bebek fiziksel çevre açısından birbirlerine yakın ortamlarda değilse, annenin bebek bakımında ve diğer sorumluluklarını sürdürmesinde sosyal desteği bulunmuyorsa, annenin kronik bir hastalığı ya da bebeğin bakımını sürdürmesine engel olabilecek nitelikte hastalığı varsa, annenin gebelik boyunca ya da doğumdan sonraki dönemde yoğun stres yaşıyorsa bağlanma süreci dezavantajlı duruma dönüşebilmektedir. Bağlanmayı etkileyen bu faktörler Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Bağlanmayı etkileyen temel nedenler

Bağlanma sürecini olumlu etkileyen faktörler	Bağlanma sürecini olumsuz etkileyen faktörler
Planlanmış gebelik	İstenmeyen gebelik,
Gebe kalmaya hazır olma	Zorlu bir gebelik ve doğum,
İstenilen cinsiyet	Gebelik sürecinde stres,
Gebeliğin sağlıklı ilerlemesi	Hasta ya da anomalili bebek,
Doğuma hazırlık	Anestezi,
Kolay doğum	Anne ve bebeğin aynı odada
Komplikasyon olmaması	kalmaması,
İyi beslenebilme	Destek sistemlerinin yokluğu,
Sağlık personelinin desteği	Olumsuz yorumlar,
Bebeğin hayal ettiğine yakın olması	Maternal komplikasyonlar,
Sağlıklı bir doğum ve sonrası	Bebekten ayrılma,
Emzirme ve emzirme niyeti	Katı prosedür ve rutinler

Tablo 1’de özetlendiği gibi bakım veren bireye bağlı nedenlerin yanı sıra bebeğin bazı özellikleri de bağlanma sürecinin niteliğine yansımaktadır. Bağlanma teorisi, bir çocuğun birincil bakıcılarıyla kurduğu duygusal bağın önemini vurgulamaktadır. Bu

bağın bozulması veya kaybı, çocuğu yetişkinliğe kadar duygusal ve psikolojik olarak etkileyebilir ve gelecekteki ilişkilerini etkileyebilir (Tepe, 2018).

Ebeveynin veya çocuğun yaşadığı istismar, kötü muamele ve travma, ebeveyn ruh sağlığı sorunları, ebeveynin madde kötüye kullanımı, çocuğun birden fazla bakım yerleşimine sahip olması, bebeğin yenidoğan bakımı alması durumunda ebeveynlerin doğumdan hemen sonra bebeklerinden ayrılması gibi nedenlerle de bağlanma süreci etkilenmektedir (Park, 2016, s. 488).

2.2.3.Bağlanma Sürecinin Aşamaları

Çocuklar birden fazla bakım veren bireyle bağ kurabilirler ancak erken bebeklik döneminden itibaren yakın bakım sağlayan kişilerle olan bağ en önemli ve kalıcı olanıdır (Nelson, 2011, s. 79). Ebeveynlerin ve bakıcıların bebeklerinin ihtiyaçlarına uyum sağlamaları ve duyarlı olmaları ve uygun bakımı sağlayabilmeleri önemlidir. Bu, bebeklerinin aç olup olmadığını, kendini iyi hissetmediğini veya yakınlık ve şefkate ihtiyaç duyup duymadığını fark etmeyi içerir (Lahousen vd., 2019, s. 7).

Bir bebek doğar doğmaz bakıcılarıyla, genellikle de ebeveynleriyle bağ kurmaya başlar. İlk birkaç yıl bebek tamamen onlara bağımlıdır. Bakım verenler ise çocuğun birincil fizyolojik (yemek, barınma vb.) yanı sıra duygusal (yatıştırma, sevmeye, ilgilenme vb.) ihtiyaçlarından da sorumludur. Bu ihtiyaçlara karşı duyarlı ve uyumlu olmaları durumunda çocuk, varlığı güvenliğe eşit olan bakıcılarla güvenli bir bağ kurar. Çocuk dolaylı olarak diğer insanlara güvенеbileceğini ve dolayısıyla güvенеbileceğini öğrenir. Güvenli ve istikrarlı bir bağlanma oluşur. Ancak çocuk, ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve onların ilgisini, şefkatini veya desteğini aradığında bakıcıların duygusal olarak ulaşılabilir veya duyarlı olmadığını algılar. Sonuç olarak çocuk güvenli bir bağ kuramaz. Çocukluk dönemindeki güvensiz bağlanmanın sorunu çoğu zaman geride bırakılamamasıdır. Büyüdükçe zamanla ortadan kaybolmaz (Belsky & Fearon, 2008, s. 296).

Bağlanma, çocuk için zamanla gelişen bir durumdur, ancak ebeveynler ve bakıcılar, çocuklarıyla daha doğmadan duygusal bir bağ kurmaya başlayabilirler. Bazen bir ebeveyn veya bakıcı, örneğin zihinsel sağlık sorunları yaşıyorsa veya etkili bir destek ağına sahip değilse, bu bağı kurmada zorluk yaşayabilirler (Morris, 2008, s. 109).

Erken bağlanma deneyimleri bağlanma stillerini şekillendirir. Dolayısıyla bakıcılarla ilk sosyal bağlarımızı deneyimleme şeklimiz, gelecekte ilişkilere bakış açımızı ve davranışlarımızı belirler. Bağlanma türleri yaşamın erken dönemlerinde gelişmektedir ve genellikle zaman içinde sabit kalmaktadır. Ancak bu, daha güvenli bağlanma biçimlerine dönüştürülemeyeceği anlamına gelmemektedir; yalnızca bağlanma sorunlarını anlayıp çözerek kişisel farkındalığı geliştirmek gerekebileceği anlamına gelmektedir (Dwyer, 2005, s. 156).

Bir çocuğun yaşamının ilk iki yılı bağlanmanın oluşması açısından en kritik dönemdir (PHolmes, 2014). Bu dönemde çocuklar, ilişkilere bakış açılarını ve sosyal olarak faaliyet gösterme biçimlerini şekillendiren bir 'içsel çalışma modeli' geliştirirler. Bu onların başkalarına olan güven duygularını, öz değerlerini ve başkalarıyla etkileşimde olan güvenlerini etkileyebilir (Çelik, 2018, s. 29). Bağlanmalar çocuğun gelişim evrelerinde farklı şekillerde oluşur:

Doğum öncesi

Doğum öncesi dönemde ebeveynler ve bakıcılar çocuklarıyla bir bağ kurabilirler. Doğumdan önce oluşan herhangi bir bağ, çocuk doğduktan sonra bebekler ve onlara bakan kişiler arasındaki ilişki üzerinde olumlu bir etki yaratabilir (Bond & Bond, 2004, s. 857).

Doğumdan sonra 6.ıncı haftaya kadar

Bu dönem bağlanma öncesi aşama olarak da adlandırılır çünkü bebek herhangi bir bakıcıya bağlılık göstermiyor gibi görünmektedir. Ancak besleyici bir ortam sağlayan ve bebeklerinin ihtiyaçlarına duyarlı olan ebeveynler ve bakım veren bireyler, güvenli bağlanmanın temelini oluşturabilir (Ainsworth & Bowlby, 1991, s. 334).

6.ıncı haftadan 6-8.ınci aya kadar

Gelişiminin bu aşamasında bebek, birincil ve ikincil bakım veren bireyleri ve genellikle anne ve babayı güvenli bağlanma için tercih etmeye başlayabilir.

6-8.ınci aydan 18. ay-2 yaşa kadar

Bu dönemde çocuk, birincil bakıcılarına güçlü bir bağlılık göstermeye başlar. Bebekler bu aşamada ayrılık kaygısı geliştirmeye başlarlar ve bakıcıları kısa süreliğine de olsa ayrıldıklarında üzülebilirler (Hanna, 2007, s. 13).

18.inci ay – 2 yıl ve sonrası

Bu noktada çocuklar, özellikle de bakıcının geri döneceğinden ve ihtiyaç anında duyarlı olacağından emin olduklarında, birincil bakıcılarına daha az bağımlı olmaktadır (Ainsworth & Bowlby, 1991, s. 335).

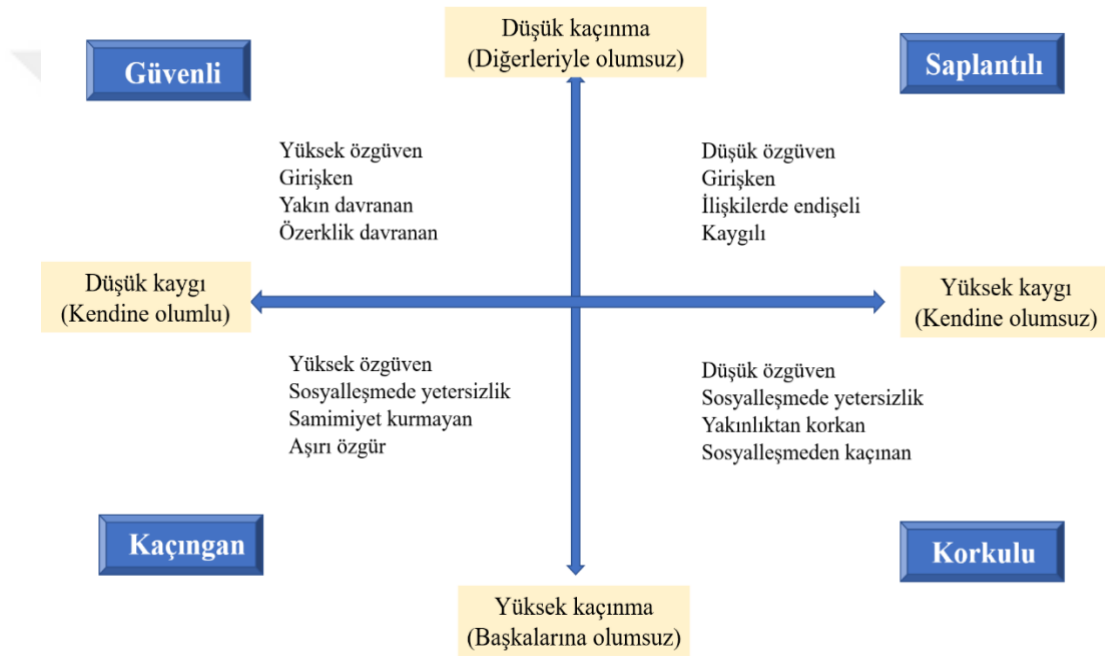
2.2.4.Bağlanma Stilleri

Güvenli bakım veren birey ve çocuk ilişkilerinde bakım veren kişi genellikle duyarlıdır ve çocuğun ihtiyaçlarını zamanında ve etkili karşılar. Bakım veren birey çoğu zaman sevgi dolu, duyarlı ve tutarlı bir bakım sağlayabilir. Bakım veren birey ile güvenli bir bağ kuran küçük çocuklar, stres veya keşif zamanlarında bazı davranış kalıplarını sergileyebilirler. Yakınlık sağlama güvenli bağlanma için önemlidir ve çocuk birincil bakıcılarının yakınında olmayı ister. Bebekler, bakım veren kişiyi güvenli sığınak olarak görmektedirler. Korktuklarını veya tehdit edildiklerini hissettiklerinde rahatlık ve güvenlik için birincil bakıcılarına geri dönmek isterler. Aynı zamanda bebekler bakım veren bireyi güvenli üs olarak görmektedirler, birincil bakım veren bireyi çevredeki ortamı keşfedebilecekleri bir güvenlik üssü olarak görmektedirler. Çocuk ihtiyaç duyduğunda güvenli tabanına dönebileceğini bilerek kendini güvende hisseder. Ayrılık sıkıntısı bağlanma kuramında önemli bir davranış olarak görülmektedir, birincil bakım veren bireylerin yokluğunda çocuk kaygı yaşamaktadır. Bakım veren birey ayrıldığında üzülmüşler, ancak onları gördüklerinde mutlu olurlar ve geri döndüklerinde kolayca rahatlarlar (Keskin ve Çam, 2007, s. 147; Zhang vd., 2011, s. 258-261).

Ainsworth ve Bowlby (1991) başlangıçta bir çocuğun birincil bakıcıyla etkileşimlerini “güvenli”, “güvensiz-kaygılı” ve “güvensiz-kaçıncı” olmak üzere üç ana bağlanma stilinde kavramsallaştırmıştır. Bu tür prototip benzeri bağlanma stilleri, kronik olarak en erişilebilir çalışma modelini yansıtmaktadır. Birincil bakıcıyla güvenli bağlanma ilişkisi olan çocuklar, özellikle hassas anlarda duygusal ihtiyaçlara ağırlıklı olarak dikkatli, empatik ve destekleyici tepkiler verdikleri için genellikle başarılı yakınlık arayışında olduğu vurgulanmıştır.

Ebeveynlerinden güvenli yanıtlar alan çocuklar, kendilerini başkaları tarafından seilmeye layık görebilirler, kendilerini güvende hissedebilirler ve kendilerini üzgün, tehdit altında veya stresli hissettiklerinde ebeveynlerinden destek ve duygusal rahatlama

isteyebilirler (Fraley & Davis, 1997, s. 132). Bunun tersine, güvensiz-kaygılı olarak sınıflandırılan bir çocuk, hissedilen güvenlik hedefine ulaşmak için hiper-aktivasyon ile karakterize edilen çalışan bağlanma modellerine erişme eğilimindedir. Tipik olarak kaygılı çocukların uyumsuz bağlanma davranışları, duygusal destek arayışına verilen tutarsız ve eksik yanıtların yansımasıdır (Seibert & Kerns, 2009, s. 347). Güvensiz-kaçınmalı bağlanma modellerine sahip çocuklar, güvenlik arama davranışını devre dışı bırakma eğilimindedir ve tipik olarak yakınlık arayışı girişimleriyle ilgili olarak önemli ölçüde ihmal, reddedilme ve tepkisizlik yaşamaktadırlar (Ziv, Oppenheim & Sagi-Schwartz, 2004, s. 328). Bağlanma stilleri Şekil 2’de özetlenmiştir.



Şekil 2. Bağlanma stilleri diyagramı

Şekil 2’de bağlanma kavramı güvenli bağlanma; saplantılı bağlanma; kaçınan bağlanma ve korkulu bağlanma olarak sınıflandırılmaktadır. Bağlanma stilleri ve ilişkilerde oynadıkları roller hem araştırmalarda hem de insanların düşünce ve davranış kalıplarını anlamaya yönelik kişisel dürtülerinde geniş çapta etkileyen bir konudur. İlişkilerdeki farklı bağlanma stilleri kişilerarası etkileşimleri benzersiz şekillerde etkileyebilmektedir (Saya, 2006, s. 37).

Kaygılı bağlanma; üç güvensiz bağlanma stilinden biridir. Çocuklarda “kaygılı ambivalan bağlanma” olarak adlandırılan kaygılı bağlanma, erken çocukluk döneminde

gelişir (Ranson & Urichuk, 2006, s. 129). Çoğu zaman kaygılı bağlanma, uyumsuz ve tutarsız ebeveynlikten kaynaklanır. Düşük benlik saygısı, güçlü reddedilme veya terk edilme korkusu ve ilişkilerde bağlılık, bu bağlanma stiline ortak belirtileridir. Her ne kadar çaba gerektirse de bu tür bağlanma sorunları yaşayan bireyler zamanla güvenli bağlanma stili geliştirebilmektedirler (Banse, 2004, s. 273). Bireyler takdir, dikkat ve destek beklerler, sevmek isterler. Bireyler kendilerini güvende, değerli ve takdir edilen biri olarak algılamak isterler. Aileden, arkadaşlardan ve partnerlerden onay, yardım ve duygusal duyarlılık beklenir. Birinin sevgisini kaybetmekten korkmak da doğaldır. Güvenlik ihtiyacı ve terk edilme korkusu ilişkileri kontrol altına alacak kadar güçlü olduğunda, güvensiz bağlanma stillerinden kaygılı bağlanma gerçekleşir ve bunu fark etmek genellikle zor olmaktadır (Yarnoz-Yaben, 2010, s. 211). Kaygılı bağlanan bireylerde sosyal ilişkilerdeki kalıplar tutarsız olabilir veya zar zor fark edilebilir (Waters vd., 2002, s. 231).

Kaçınan bağlanma; katı ve duygusal mesafeli, duyguların ifade edilmesine tahammülü olmayan, çocuğunun bağımsız ve dayanıklı olmasını bekleyen ebeveynler, çocuklarını kaçınmacı bağlanma stiliyle yetiştirebilirler (Klohn & Bera, 1998, s. 211). Yetişkinler olarak bu çocuklar kendinden emin ve kendi kendine yeterli görünürler. Duygusal veya fiziksel yakınlığa tolerans göstermezler ve sağlıklı ilişkiler kuramayabilirler (Volling, Notaro & Larsen, 1998, s. 355). Ayrıca, işyerinde genellikle bağımsız, 'yalnız kurt' olarak görülmektedirler. Ancak bu bireylerin değişerek güvenli bağlanma stili geliştirmeleri mümkündür (Üstünöz vd., 2010, s. 3). Bazı insanların bir ilişki içindeyken bile neden kimseye güvenmek ya da gerçekten bağlantı kurmak istemediklerinin kökeninde kaçınan bağlanma stiline sahip olmaları bulunmaktadır. Duygusal yakınlık bireye bir istikrar duygusu sağlayabilir. Birey hayatı yalnız yaşamadığını, güvенеbileceği birilerinin varlığını hissetmelidir. Yetişkinlerin ilişki kurma şekli, çocukluğunda bakım veren birey ile ilk sosyal bağları kurma şekliyle büyük ölçüde ilgilidir (Moran vd., 2005, s. 226). Bağlanma teorisinde kaçınan bağlanmanın yetişkinlik dönemlerindeki romantik bağlanma ile ilişkisini vurgulayan pek çok araştırma da bulunmaktadır (Lopez & Brennan, 2000; Permuy vd., 2010).

Korkulu bağlanma; güvensiz bağlanmanın en zor türü düzensiz-korkulu bağlanma stildir. Sıklıkla çocukluk döneminde fiziksel, sözlü ya da cinsel istismara uğramış kişilerde görülür (Allen, Moore & Kuperminc, 1998, s. 1407). Çocuğun tek güvenlik

kaynağı olan bakıcıları korku kaynağı haline geldiğinde düzensiz/korkulu-kaçınmalı bağlanma stili gelişir. Yetişkinlikte bu bağlanma stiline sahip kişiler davranışlarında son derece tutarsız olurlar ve başkalarına güvenmekte zorlanırlar (Waters Hamilton & Weinfield, 2000, s. 679). Bu tür bireyler ayrıca madde bağımlılığı, depresyon veya sınırdaki kişilik bozukluğu gibi başka zihinsel sağlık sorunlarından da muzdarip olabilir (Willoughby, Hall & Goff, 2015, s. 798).

Güvenli bağlanma; güvenli bağlanma stili en yaygın bağlanma türüdür. Bu tür bağlanmayı geliştiren insanlar kendinden memnun, sosyal, sıcak ve kolayca bağlantı kurabilen kişilerdir. Duygularının farkındadırlar ve ifade edebilirler. Ayrıca derin, anlamlı ve uzun süreli ilişkiler kurma eğilimindedirler (Furush & Sales, 2006, s. 125). Güvenli bağlanan yetişkinler iş yerinde de çok sevilirler (Grundy, 2005, s. 235).

2.2.5. Babaların Güvenli Bağlanmada Etkisi

Baba ile çocuğu arasındaki bağlantıya ilişkin araştırmalarda giderek daha fazla artmaktadır ve babaların çocuk gelişimindeki önemi daha çok vurgulanmaktadır. Çocuklar ve ebeveynler arasındaki yoğun temas ve etkileşim, ebeveyn-çocuk bağlanma ilişkisini oluşturur. Baba-çocuk bağlılığı, küçük çocukların babalarıyla geliştirdikleri kalıcı ve samimi bağıdır (Halpern-Meeke & Turney, 2016, s. 715). Bağlanma teorisine göre küçük çocuklar, yaklaşma ve temas kurma yoluyla dış çevreyle baş etmek için içsel bir çalışma modu oluşturan bir özellik ile doğarlar. Ebeveyn-çocuk bağlılığının temeli, küçük çocuklar ile onları büyüten kişi arasındaki öpüşme, sarılma ve sarılma gibi bir dizi etkileşimdir. İkisi bağlanma ilişkisini kurduğunda, küçük çocuklar bağlanma figürlerini güvenebilecekleri güvenli bir temel olarak görmektedirler (Amato, Meyers & Emery, 2009, s. 42).

Çocuklar ne zaman kendilerini tehdit altında ve korku içinde hissetseler ve biraz teselliye ve korunmaya ihtiyaç duysalar, bağlanma figürlerine yaklaşma eğilimindedirler (Elam vd., 2016, s. 581). Bağlanma, kalıtsal olmaktan ziyade, çocuklar ve ebeveynler arasındaki uzun süreli etkileşim sırasında kurulan bir ilişkidir. Aynı zamanda çocukların sosyal duygusal gelişimi üzerinde de sıkı bir ilişkisi ve hayati etkisi vardır (Lieberman vd., 1999, s. 202).

Erken yaşlardan itibaren çocukların yakınlaştığı iki figür baba ve annedir. Bu nedenle sadece baba-çocuk bağılılığı değil, aynı zamanda çok değer verilen anne-çocuk bağılılığı da bu tür küçük çocukların ilk sosyal ve kişilerarası ilişkisidir (Madden-Derdich & Leonard, 2000, s. 311).

Çocukların babalarından ziyade anneleriyle güvenli bağlanma kurma olasılıklarının daha yüksek olduğuna dair farklı görüşler vardır. Birden fazla kişiye bağlanma hiyerarşik olarak düzenlenmektedir. Kobak ve diğer araştırmacılar (2005), geç çocukluk ve erken ergenlik döneminde vakaların yaklaşık %75'inde annelerin bağlanma hiyerarşisinin en üstünde olma eğiliminde olduklarını bildirmişlerdir. Bu eğilim lise ve üniversite öğrencileri arasında devam etmektedir; annelerin yaklaşık %50'si ve babaların %10'u birincil bağlanma figürüdür (Paquette, 2004, s. 193).

Anneler ortalama olarak babalara kıyasla güvenli bağlanmayı destekleyen davranışları daha yüksek düzeyde gösterme eğilimindedir. Dokuz ülkeden ülkeler arası bir araştırma, annelerin çocuklarına karşı babalara göre daha yüksek düzeyde sıcaklık ve duyarlılık gösterme eğiliminde olduklarını, çocukların ve ergenlerin güvenli bağlanmasıyla bağlantılı davranışlar olduğunu ortaya çıkarmıştır (Rothenberg vd., 2020).

Ergenler annelerini babalarına göre duygusal açıdan daha müsait olarak algılama eğilimindedirler ve duygusal sorunları babalarına göre anneleriyle tartışma olasılıkları daha yüksektir (Miller-Slough & Dunsmore, 2016, s. 287). Ayrıca anne ve babalarla güvenlik arasındaki ortalama farklılıklar, özellikle boşanma aşamasında olan ya da tek ebeveynli ailelerde çocukların babalarından ziyade anneleriyle yaşama olasılıklarının daha yüksek olacağı gerçeğinden etkilenebilir (Forslund vd., 2022). Bu araştırma sonuçlarının anneler tarafından çocuklarının bağlanma ihtiyaçlarını karşılamaları için daha fazla fırsat sağlandığı söylenebilir.

2.2.6.Beslenme ve Bağlanma İlişkisi

Beslenme, bakım vermenin önemli bir alt sistemidir. Bir çocuğun, bebeklikten beslenme bağımsızlığına kadar yaklaşık 13 milyon kaloriye ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir; bu, çocuğun bakım veren bireyler için önemli bir çaba olarak değerlendirilmektedir. Bir bebeğin gelişimi diğer canlı türleriyle karşılaştırıldığında yavaş olgunlaşma süreci yaşamaktadır. Bundan dolayı beslenme ve yiyecek sağlanması insan çocuk bakımı için

özellikle önemlidir (Janowski ve Kerlogue, 2007). Beslenmenin kişilerarası işlevi sadece fiziksel büyüme ve gelişim ile ilişkili değildir, aynı zamanda bireylerin duygusal bağ kurmalarında da beslenmenin ve beslenme tutumlarının önemi fazladır. Örneğin Papua Yeni Gine'deki Murik toplumunda çocuklar, onları besleyenlere ait kabul edilmektedir (Concha & Jovchelovitch, 2021; Pirim Düşgör, 2007). Beslenmek temelde annenin bakımını ve aitliğini tanımlarken, beslenmemek reddedilme ve ayrılma anlamına da gelir (Sotomayor-Peterson, 2012, s. 218).

Bazı Asya kültürlerinde akrabalık biyolojik olarak tanımlanmamış ve doğumdan itibaren sabitlenmemiştir ancak beslenme ve yiyeceği başkalarıyla paylaşma sürecinde gelişir (Wilkinson & Scherl, 2006, s. 7). Ayrıca bazı araştırmalarda emzirmenin sosyal, duygusal ve kimlik gelişiminde özel bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Schmidt vd., 2023). Beslenme problemi olan bireylerde bağlanmanın araştırıldığı bir çalışmada, beslenme ihtiyacı yeterli düzeyde karşılanmayan çocukların anneleri ile iletişim kurmaya çok çalışmadıkları, kucağa alındıklarında bırakılmak için ısrar ettikleri, annelerinin gelişini önemsemedikleri gözlenmiştir (Düzen-Karataş ve Bıkmaz, 2019, s. 624).

Bakım veren bireylerin bakış açılarına ve tutumlarına odaklanan nitel çalışmalar, özellikle emzirmenin anne-çocuk bağlanmasıyla ilişkili olarak algılandığını vurgulamaktadır (Kontbay, 2010; Pirim Düşgör, 2007). Anne-çocuk ilişkisinin güçlendirilmesi, emzirmenin sürdürülmesiyle ilgili bildirilen en önemli faktörlerden biridir. Annenin emzirme yoluyla çocukla ayrıcalıklı ve benzersiz bir bağlanma ilişkisi kurma anlayışı, sadece bebeğin sağlıklı beslenmesiyle değil aynı zamanda anne ile güvenli duygusal bağ kurması için de önerilmekte ve anneler emzirmenin önemi konusunda desteklenmektedir (Bülbül ve Kılınçkaya, 2013, s. 16).

Ayrıca bağlanma ve emzirme arasındaki bağlantı nörolojik bulgularla da desteklenmektedir. Hem bebeklerin hem de annelerin emzirme sırasında oksitosin salgıladığı gösterilmiştir (Moberg & Prime, 2013, s. 201). Oksitosin, hipotalamusta sentezlenen, memelilere özgü bir nöropeptittir ve genel olarak bağlanma oluşumu ve olumlu sosyal davranışla ilişkilendirilmiştir (Schmidt vd., 2023). Benzer şekilde daha uzun emzirme süreleri, bebeklerin stres tepkilerinde daha hızlı kortizol iyileşmesi ile ilişkilidir (Beijers, Roseriet, Riksen-Walraven & Weerth, 2013, s. 268). Nöropsikolojik

açıdan bakıldığında, hamilelik, doğum ve emzirme sırasındaki hormonal değişiklikler, annelik davranışını ve bağlanmayı tetikler ve etkiler. Bununla birlikte bağlanma oluşumu hamileliğe bağlı hormonal değişikliklerden bağımsızdır, dolayısıyla anne olmayan bakıcılar da bebeklerle muhtemelen aktif bakım vermenin tetiklediği yakın bağlar kurabilirler (Schmidt vd., 2023).



3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın problemleri, modeli, çalışma grubu, veri toplama araçlarının neler olduğu ve verilerin değerlendirilmesine ilişkin bilgiler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışma nicel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle betimsel tarama modeli kullanılarak konuya ilişkin kavramlar açıklanmıştır. Betimsel tarama türü araştırmalarda, geniş bir kitle içerisinde belirli ölçekler ve sınıflandırmalar yapılarak bilgiler toplanmaktadır (Fraenkel ve Wallen, 2006). Tarama modeli, insanların belirli konular hakkındaki tutum, düşünce ve beklentilerini ölçekler yardımı ile tespit etmede kullanılmaktadır (Baltacı, 2018).

Çalışmada, istatistiksel yöntemlerle analiz edilen verilerin toplanması amacıyla araştırmanın örneklem grubuna google form programı kullanılarak elektronik ortamda anket uygulaması yapılmış; araştırmanın problemlerinin cevapları istatistiksel yöntemlerle incelenmiştir.

3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini Konya iline bağlı Selçuklu, Karatay ve Meram merkez ilçelerine bağlı okul öncesi dönem (3-6 yaş) çocukların babaları oluşturmaktadır. Evreni en iyi yansıtacağı ve çalışmada istenen ayrıntıları belirginleştireceğine inanılan örnekleme çerçevesi oluşturulması amacıyla; evrenin detaylarını belirginleştiren, araştırmanın amaçlarını karşılayan, detaylı veri sunabilecek örneklemin belirlenmesi için amaçlı örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Amaçlı örneklemede araştırmacı çalışma grubundakilerin seçimi konusunda araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme belirler ve araştırma konularının kapsamı dahilinde kendi yargılarını kullanarak çalışma grubuna ulaşır. Bu örneklem seçimi modelinde geniş kapsamlı bilginin bulunduğu düşünülen durumlar/bireyler derinlemesine çalışılabilir (Baltacı, 2010).

Bu kapsamda, araştırmanın örneklem grubu, Konya ilinde basit rastgele örneklem ilkelerine de uygun olarak okul öncesi dönemde çocuğu olan babalara online bilgi verilmiş, bu babalar çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Bu çalışmanın örneklemini yaşları 3 ile 6 arasında değişen (Ort. = 4.51±1.03) 50'si (% 49.5) kız ve 51'i (% 50.5) erkek toplam 101 çocuğun babaları oluşturmaktadır. 62 (% 61.4) çocuk ailenin ilk çocuğudur. 30 (% 29.7) ise ailenin tek çocuğudur. 97 (% 96) katılımcı evli ve eşiyle birlikte yaşamaktadırlar. Ayrıca 2 (% 2) katılımcı evli olmasına rağmen eşiyle ayrı yaşamaktadırlar. 2 (% 2) katılımcı ise boşandığını belirtmiştir. 84 (% 83.2) katılımcı ailesinin ekonomik durumunu orta düzey, 6 (% 5.9) katılımcı düşük düzey ve 11 (% 10.9) katılımcı ise yüksek düzey olarak tanımlamıştır. Katılımcıların ve eşlerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde, 83 (% 82.2) katılımcının üniversite mezunu, 76 (% 75.2) katılımcının ise eşinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların ve eşlerinin çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde ise babaların tamamının çalıştığı, annelerin ise 52'sinin (% 51.5) çalıştığı bulunmuştur. Son olarak, ilk bir yaş döneminde çocuğun bakımının en fazla kim tarafından gerçekleştirildiği incelendiğinde, 72 (% 71.2) çocuğun bakımının annesi tarafından, 23 (% 22.8) çocuğun bakımının anne ve babası tarafından, 5 (% 6) çocuğun bakımının ise akraba / bakıcı tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri (N=101)

Değişkenler		n	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	50	49.5
	Erkek	51	50.5
Çocuğun Yaşı	3 yaş	24	23.8
	4 yaş	29	28.7
	5 yaş	31	30.7
	6 yaş	17	16.8
Çocuğun Doğum Sırası	İlk çocuk	62	61.4
	Ortanca çocuk	12	11.9
	Son çocuk	27	26.7
Çocuğunuzun Kardeş Durumu	Tek çocuk	30	29.7
	2 kardeş	57	56.4
	3 kardeş	9	8.9
	4 kardeş ve daha fazla	5	5.0
Anne – Baba İlişki Durumu	Boşanmış	2	2.0
	Evli ve ayrı yaşamaktalar	2	2.0
	Evli ve birlikte yaşamaktalar	97	96.0
Ailenin Ekonomik Düzeyi	Düşük	6	5.9
	Orta	84	83.2
	Yüksek	11	10.9
Annenin Öğrenim	İlkokul	3	3.0

Durumu	Ortaokul	5	5.0
	Lise	17	16.8
	Üniversite mezunu	76	75.2
Babanın Öğrenim Durumu	İlkokul	3	3.0
	Ortaokul	5	5.0
	Lise	10	9.9
	Üniversite mezunu	83	82.2
Annenin Çalışma Durumu	Evet	52	51.5
	Hayır	49	48.5
Babanın Çalışma Durumu	Evet	101	100.0
Bir Yaş Döneminde Bakım Veren Kişi	Anne	72	71.2
	Anne ve baba	23	22.8
	Akraba / Bakıcı	6	5.0

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma grubunun demografik bilgilerinin elde edilmesi amacıyla Demografik Bilgi Formu; babaların çocuklarının beslenmesiyle ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla “Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği” ve okul öncesi dönemdeki çocukların güvenli bağlanma durumlarının babalar tarafından değerlendirilmesi amacıyla “Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği (Baba Formu)” uygulanmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Çalışma grubundaki çocukların cinsiyeti, yaşı, doğum sırası, kardeş sayısı, anne-babanın birlikte yaşama durumu, ailenin ekonomik düzeyi, anne ve babanın öğrenim durumu, çalışma durumları ve ilk bir yaş döneminde çocuğun bakımının en fazla kim tarafından gerçekleştirildiği gibi bilgiler bu form ile elde edilmiştir.

Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği

Ölçek Birch ve diğer araştırmacılar (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği, anne-babanın çocukluk obezitesiyle ilgili algılarını-endişelerini ve ailenin çocuk beslemesine ilişkin inanç-tutum-uygulamalarını değerlendiren bir ölçektir. Ölçek 2-11 yaş arasındaki

çocukların anne-babalarına uygulanmaktadır. Ölçek, 31 maddeden oluşmaktadır ve ölçeğin 7 alt boyutu bulunmaktadır.

-*Algılanan sorumluluk* alt boyutunda en az 3 en fazla 15 puan alınabilmektedir. Bu alt boyutta puan yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarının beslenmesi ile ilgili algıladıkları sorumluluk artmaktadır.

-*Ailenin ağırlık algısı*, toplamda dört alt madde ile bu alt boyut ölçülmektedir. Ailenin geçmişteki kendi ağırlık durumlarını algılamalarını belirler. En az 4 en fazla 20 puan alınmaktadır. Puan yükseldikçe ebeveynlerin kendi ağırlık durumlarını algılamaları artmaktadır.

-*Algılanan çocuk ağırlığı*, toplamda altı madde içermektedir. Ailelerin çocuklarının ağırlık durumlarını nasıl algıladıklarını belirler. En az 4 en fazla 30 puan alınmaktadır. Puan yükseldikçe ebeveynlerin algıladıkları çocuk ağırlığı artmaktadır.

-*Ailenin çocuğun ağırlığı ile ilgili endişeleri*, üç madde içerir. Çocuğun fazla kilolu olma riskine karşı ailenin endişelerini belirler. En az 3 en fazla 15 puan almaktadır. Puan yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarının ağırlığı ile ilgili endişeleri artmaktadır.

-*İzlem (kontrol etme)*; üç madde içerir. Ailenin çocuğun yemesini kontrol etme derecesini belirler. En az 3 en fazla 15 puan almaktadır. Puan yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarının yeme durumlarını kontrol etmeleri artmaktadır.

-*Kısıtlama*, sekiz madde içerir. Ailenin çocuğun yiyeceğini kısıtlama düzeyini belirler. En az 8 en fazla 40 puan alınmaktadır. Puan yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarının yiyeceğini kısıtlama düzeyi artmaktadır.

-*Yeme için baskı*, dört madde içerir. Genellikle yemek zamanı ailenin çocuğun daha fazla yemesi için baskı yapma eğilimini belirler. En az 4 en fazla 20 puan almaktadır. Puan yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarına yemeleri için baskı yapma durumları artmaktadır.

Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışmasını Polat ve Erci (2010) yapmıştır. Ölçeğin ayrıntılı iç güvenirlik katsayısı 0.75 olarak saptanmıştır. Ölçeğin nihai halinde 31 maddelik soru formu bulunmaktadır.

Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği (Baba Formu)

Bu ölçek Pianta'nın (1992) ebeveyn çocuk ilişkisini değerlendirmek amacıyla geliştirdiği, orijinali 30 madde ve üç faktör olan Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği'ni (Child Parent Relationship Scale) temel alarak Uzun ve Baran (2015) tarafından okul öncesi dönemde çocuğu olan Türk babalar için geçerlik güvenirliği yapılan bir ölçektir. Ölçekte 23 madde bulunmaktadır. Ölçek “Olumlu İlişkiler”, “Uyumsuzluk” ve “Çatışma” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin dil geçerliği, kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri için LISREL programıyla doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmanın uygulanması amacıyla Üniversiteden Etik Kurul onayı alındıktan sonra Google Form aracılığıyla veriler elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS 22.0 ile yapılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılıma uygunluğu test edilmiş ve sonrasında tüm veriler için betimleyici istatistikleri yapılmıştır. Verilerin frekans, ortalama, standart sapma değerleri ayrı tablolar halinde düzenlenmiştir. Okul öncesi dönemde olan 3-6 yaş arasındaki çocukların babalarının demografik değişkenlerine göre beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisi t testi ile analiz edilmiştir. Gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmanın olup olmadığını test etmek amacıyla Anova testi yapılmış ve farklılığın kaynağını ortaya koymak amacı ile Scheffee testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılıkları $p < .05$ düzeyinde incelenmiştir.

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Demografik Bilgi Formu, Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği ve Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği (Baba Formu) ile elde edilen verilerin istatistik analizleri verilmiştir.

Bu araştırmanın problem cümleleri araştırma sonuçları aşağıda verilmiştir:

1.Okul öncesi dönemde çocuğu olan babalara uygulanan Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeğinin ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğinin puanları ne düzeydedir?

Bu soruya yanıt bulabilmek için betimsel istatistikler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeğinin ortalamasının 99.82 ± 15.62 ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğinin ortalamasının 90.22 ± 11.03 olduğu görülmektedir. Ayrıca çarpıklık ve basıklık değerlerinin de ± 1.5 aralığında olduğu, bir diğer deyişle verilerin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğine ilişkin En Yüksek- En Düşük Değerler, Ortalama-Standart Sapma Değerleri ve Çarpıklık-Basıklık Değerleri

Değişkenler	Alınabilecek En Düşük En Yüksek Puanlar	Alınan En Düşük En Yüksek Puanlar	Ort.	S	Çarpıklık	Basıklık
EÇB	31-155	68-127	99.82	15.62	-.23	-.80
EÇİ	23-115	54-112	90.22	11.03	-.73	.88

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

2. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı bağımsız gruplar için *t* testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Cinsiyetine göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		t	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
EÇB	Kız	50	100.47	15.90	-5.08	7.36	.365	.716
	Erkek	51	99.32	15.60				
EÇİ	Kız	50	89.64	11.74	-5.72	3.02	-.614	.541
	Erkek	51	91.00	10.35				

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

3. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı Kruskal-Wallis H testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Yaşlarına göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	Sıra Ort.	KW	p
EÇB	3 Yaş	24	100.89	14.81	52.63	1.355	.716
	4 Yaş	29	98.65	16.38	48.52		
	5 Yaş	31	98.14	17.42	48.48		
	6 Yaş	17	103.78	12.50	57.53		
EÇİ	3 Yaş	24	88.54	9.57	43.42	2.570	.463
	4 Yaş	29	89.85	11.94	51.53		
	5 Yaş	31	90.78	11.69	52.82		
	6 Yaş	17	92.82	10.50	57.47		

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

4. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *doğum sırası* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı Kruskal-Wallis H testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Ancak babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir ($\chi^2(2) = 15.289, p < .001$). Farkın kaynağını incelemek için yürütülen bir dizi Mann-Whitney U analizi sonucunda, formu ilk çocukları dolduran babaların beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, formu son çocukları için dolduran babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($z(87) = -3.918, p < .001$). Bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Doğum Sırasına göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	Sıra Ort.	KW	p
EÇB	İlk çocuk	62	104.46	13.79	59.27	15.289	.000
	Ortanca çocuk	12	99.01	17.41	49.00		
	Son çocuk	27	89.79	14.66	32.91		
EÇİ	İlk çocuk	62	90.81	10.82	51.47	1.323	.516
	Ortanca çocuk	12	86.31	12.46	42.29		
	Son çocuk	27	91.00	10.90	53.80		

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

5. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *kardeş durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı Kruskal-Wallis H testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Ancak

ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir ($\chi^2(2) = 8.909$, $p < .05$). Farkın kaynağını incelemek için yürütülen bir dizi Mann-Whitney U analizi sonucunda, tek çocukları olan babaların beslenmeye ilişkin ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının, üç veya daha fazla çocuğu olan babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($z(42) = -2.674$, $p < .01$). Bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Çocukların Kardeş Durumuna göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	Sıra Ort.	KW	p
EÇB	Tek çocuk	30	103.34	13.47	57.27	3.346	.188
	2 kardeş	57	99.28	17.01	50.39		
	3 kardeş	14	94.96	13.58	40.07		
EÇİ	Tek çocuk	30	92.66	9.46	54.37	8.909	.012
	2 kardeş	57	91.20	10.89	54.55		
	3 kardeş	14	81.77	11.40	29.32		

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

6. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı Kruskal-Wallis H testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Ancak babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir ($\chi^2(2) = 7.309$, $p < .05$). Farkın kaynağını incelemek için yürütülen bir dizi Mann-Whitney U analizi sonucunda, düşük sosyo-ekonomik düzeyden babaların beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, yüksek sosyo-ekonomik düzeyden gelen babalardan anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur ($z(15) = -2.314$, $p < .05$). Bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Ekonomik Düzeye göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	Sıra Ort.	KW	p
EÇB	Düşük	6	88.23	13.08	29.92	7.309	.026
	Orta	84	99.56	15.51	50.15		
	Yüksek	11	108.76	14.37	68.95		
EÇİ	Düşük	6	87.70	8.41	41.25	2.710	.258
	Orta	84	89.99	11.14	50.08		
	Yüksek	11	94.36	11.28	63.36		

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

7. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı bağımsız gruplar için *t* testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Annenin Öğrenim Durumuna göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		t	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
EÇB	Lise ve altı	25	105.05	14.25	-.22	13.93	1.922	.057
	Üniversite	76	98.19	15.84				
EÇİ	Lise ve altı	25	91.25	9.85	-3.84	6.29	.480	.632
	Üniversite	76	90.02	11.43				

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

8. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *babanın öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı bağımsız gruplar için *t* testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Ancak üniversite mezunu babaların ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının lise mezunu babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($t(99) = -2.824, p < .05$). Bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Babanın Öğrenim Durumuna göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		<i>t</i>	<i>p</i>
					Alt Sınır	Üst Sınır		
EÇB	Lise ve altı	18	98.64	16.82	-9.65	6.60	-.372	.711
	Üniversite	83	100.16	15.51				
EÇİ	Lise ve altı	18	83.89	11.82	-13.33	-2.33	-2.824	.006
	Üniversite	83	91.72	10.40				

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

9. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *annenin çalışma durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya yanıt bulmak için iki ayrı bağımsız gruplar için *t* testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir ($p > .05$). Bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının Annenin Çalışma Durumuna göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		t	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
EÇB	Çalışmıyor	49	102.45	15.64	-1.17	11.12	1.607	.111
	Çalışıyor	52	97.48	15.48				
EÇİ	Çalışmıyor	49	92.14	11.11	-.79	7.85	1.621	.108
	Çalışıyor	52	88.61	10.77				

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, EÇİ: Ebeveyn Çocuk İletişimi

10. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi ilk bir yaşta çocuğun bakımını en fazla kimin yaptığı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Bu soruya cevap bulmak için farklı iki Kruskal-Wallis H testi yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlar hem babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında hem de ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı farklılaşmalar elde edildiğini göstermektedir (sırasıyla, $\chi^2(2) = 17.046$, $p < .05$; $\chi^2(2) = 8.159$, $p < .05$). Farkın kaynağını incelemek için yürütülen bir dizi Mann-Whitney U analizi sonucunda, çocuğun bakımını anne babanın birlikte üstlendiği durumlarda, babaların beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, bakımı sadece annenin üstlendiği durumlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($t(93) = -4.088$, $p < .001$).

Ayrıca çocuğun bakımını anne babanın birlikte üstlendiği durumlarda, babaların ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının, bakımı sadece annenin üstlendiği durumlardan ve akraba/bakıcının üstlendiği durumlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (sırasıyla, $t(99) = -2.365$, $p < .05$; $t(99) = -2.401$, $p < .05$). Bulgular aşağıda gösterilen Tablo 12’de sunulmaktadır.

Tablo 12. Ebeveyn Çocuk Beslenmesi ve Ebeveyn Çocuk İletişimi Ortalamalarının En Fazla Bakım Veren Kim Olduğuna göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ort.	S	Sıra Ort.	KW	p
EÇB	Anne	72	96.12	14.13	43.67	17.046	.000
	Anne ve baba	23	110.99	14.72	72.43		
	Akraba / Bakıcı	6	102.62	18.57	56.75		
EÇİ	Anne	72	89.17	11.48	48.15	8.159	.017
	Anne ve baba	23	95.57	7.38	64.76		
	Akraba / Bakıcı	6	84.15	11.36	32.50		

EÇB: Ebeveyn Çocuk Beslenmesi, **EÇİ:** Ebeveyn Çocuk İletişimi

5.TARTIŞMA

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisinin incelendiği bu araştırmada çalışma grubunun demografik bilgilerinin elde edilmesi amacıyla Demografik Bilgi Formu; babaların çocuklarının beslenmesiyle ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla “Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği” ve okul öncesi dönemdeki çocukların güvenli bağlanma durumlarının babalar tarafından değerlendirilmesi amacıyla “Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği (Baba Formu)” uygulanmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen bilgilerin alanyazındaki araştırma sonuçlarıyla yorumlanması yapılarak istatistik analizlerle birlikte incelenmiştir. Sonuçlar, baba-çocuk bağlanma ilişkisi konusunda demografik değişkenlerin de önemli olduğunu, babaların ebeveynliğinin sadece güvenli bağlanma değil aynı zamanda beslenmeyle ilgili tutum geliştirme gibi konularda da bu ilişkinin birçok yönünün önemini vurgulamaktadır. Özellikle bu bulgular, beslenme alışkanlıklarının gelişiminde baba katılımının, erken dönem baba-çocuk ilişkisi üzerinde etkileşimli etkilere sahip olabileceğini göstermektedir.

Çalışma kapsamında okul öncesi dönemde çocuğu olan babalara uygulanan Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği’ nin ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeği’ nin toplam puanları incelendiğinde; Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği’ nin ortalamasının 99.82 ± 15.62 ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeği’ nin ortalamasının ise 90.22 ± 11.03 olduğu belirlenmiştir. Beslenmeyle ilişkili tutumlar ile çocuk-ebeveyn ilişkisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Babaların çocuklar ile etkileşimleri arttıkça çocuklarına yönelik beslenmeyle ilişkili olumlu tutumlarında da artış olmaktadır. Literatürde ebeveynlerin beslenme ile ilişkili tutum ve davranışlarının çocuklarının beslenme ve yeme alışkanlıklarına olan etki ve düşünceleri çeşitli araştırmalarla incelenmektedir (Demirezen ve Coşansu, 2005; Lamb & Tamis-Lemonda, 2004; Volling vd., 2002).

Yaptığımız çalışmada okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen

sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda ebeveynin çocuğunun beslenmesiyle ilişkili uygulamalarında cinsiyetin önemli olduğu gösterilmektedir (Gueron-Sela vd., 2011; Moroshko & Brennan, 2013). Yeme davranışı çocuğun bireysel yapısı, çocuğun sağlığı, ocuk ve aile içi iletişimde sıcaklık ve güvenli bağlanma, çocuğun ve ebeveynin mizacı, ailenin çocuğun fiziksel büyüme ve gelişimiyle ilişkili bilgi düzeyi, çocuğun özel gereksiniminin bulunup bulunmaması, ailenin mali gelir durumu ve ailenin yaşadığı toplumun benimsediği kültürden etkilenecek gelişmektedir ve beslenme alışkanlıkları şekillenmektedir. Dolayısıyla cinsiyet özelliklerinin ve toplumsal cinsiyet kavramının da beslenmeyle ilişkili tutum ve davranışlarla ilgili olduğu söylenebilir. Harris, Furstenberg ve Marmer (1998) tarafından yapılan ailelerde ergenlerle baba katılımı, babaların yaşam süreci ve beslenme alışkanlıkları üzerindeki etkisi konulu araştırmada çocuğun beslenme alışkanlığı geliştirme için ebeveynin girişimlerinde çocuğun cinsiyetinin önemli bir faktör olmadığı belirtilmiştir. Genç ve diğer araştırmacıların (2011) yaptıkları Türkiye'nin üç farklı bölgesinde ilköğretim okulu öğrencilerinde kilo fazlalığı, obezite ve boy kısalığı sıklığı konulu araştırmada kız çocuklarında akranlarına göre boy kısalığının erkeklere oranla bir miktar düşük olduğu, obezite oranının kızlara göre az oranda fazla olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin beslenmeyle ilişkili tutumlarında cinsiyet faktörünün farklılaşmadığı belirlenmiştir. Pekcan (2008) tarafından yapılan araştırmada çocukların cinsiyetine göre, Ebeveynlerin ocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği uygulanan bireylerde puan ortalamasının en fazla "Algılanan Sorumluluk" alt boyunda olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin algılanan sorumluluk alt boyutunda en az 3 en fazla 15 puan alınabilmektedir. Bu alt boyutta puan yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarının beslenmesi ile ilgili algıladıkları sorumluluk artmaktadır. Bu araştırmada ebeveynlerin sorumluluk algılarının çocuğunun beslenmesi ile ilgili konularda fazla olduğu belirlenmiştir. Özgenç (2008) tarafından yapılan çalışmada Ebeveynlerin ocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği' nin alt boyutları arasında en az puan ortalamasının ocuk ağırlığı hakkında ilgi alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. Ölçekteki ailenin çocuğun ağırlığı ile ilgili endişeleri, alt boyutu çocuğun fazla kilolu olma riskine karşı ailenin endişelerini belirlemektedir. Puanın düşük olması ebeveynlerin çocuklarının ağırlığı ile ilgili endişelerinin az olduğunu göstermiştir. Eren (2016) tarafından yapılan "Erken ocukluk Dönemi Beslenmesinde

Ebeveynlerin Algı Tutum ve İnanışlarının Bilişsel Gelişime Etkisi” konulu araştırmada da cinsiyet ile ilişkili bir fark bulunmamıştır. Bu açıdan bizim yaptığımız araştırma ile benzer sonuçlar elde edildiği söylenebilir.

Yaptığımız araştırmada okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisinin doğum sırası değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermiştir. Ancak babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Farkın kaynağı incelendiğinde; ilk doğan çocukların babalarının beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, diğer doğum sırasına göre ölçek ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Doğum sırası, kardeşlerin kişiliğinde, düşünce biçimlerinde, hayattaki amaçlarında ve davranışlarında etkisini gösterebilir (Ülgen ve Fidan, 2002, s. 62). İlk doğan çocuk için bir ebeveyn hem kendi ilk çocuğu hem de ailedeki diğer çocuklar için daha yüksek beklentilere sahip olabilmektedir. Bu nedenle beslenme alışkanlıklarının sağlıklı ve olumlu yönde olması beklentisi, ilk çocuklarda daha fazla olabilmektedir (Hortaçsu, 2003, s. 29). Daha sonra doğan çocukların bakımı sırasında ebeveynlerin zamanlarının bölünmesi ve enerjilerinin de ilk çocuğa oranla azalması nedeniyle daha fazla çocuk sahibi olduklarında beslenme alışkanlığı geliştirme konusunda rahatlama eğilimi gösterebilmektedirler (Healey & Ellis, 2007, s. 55).

Çalışma grubundaki babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi kardeş durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; elde edilen sonuçlar babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermiştir. Ancak ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Farkın kaynağı incelendiğinde; tek çocukları olan babaların beslenmeye ilişkin ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının, üç veya daha fazla çocuğu olan babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tek çocukların kişilikleri ilk doğan kardeşlerine benzemektedir. Ancak genellikle daha yüksek düzeyde hırs, bağımsızlık, karakter ve zekaya sahip olduklarına ilişkin araştırma sonuçları vardır (Weng vd., 2019). Tek çocuklar yaygın

inanişın aksine narsist ya da bencil değildir. Raley ve Bianchi (2006) tarafından yapılan ‘‘Oğullar, Kızlar, Tek Çocuklar ve Aile Süreçleri, Çocukların Cinsiyeti’’ konulu bir araştırmada; kardeşi olmayan çocuklarda diğerlerine göre daha yüksek derecede özerklik bulunduğu ortaya konmuştur. Liu ve Jiang (2021) yaptıkları ‘‘Tek Çocuk Olmanın Kime Faydası Var, Ortaokul Öğrencileri Arasında Ebeveyn-Çocuk İlişkisi’’ üzerine bir çalışma konulu araştırmada akademik sonuçlar açısından, kardeşi olmayan çocukların, kardeşi olan çocuklara göre daha yüksek akademik başarıları ve bilişsel yetenekleri olduğunu saptamışlardır.

Çalışma grubundaki babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *ekonomik düzey* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir. Ancak babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Düşük sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, yüksek sosyo-ekonomik düzeyden gelen babalardan anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur. Sosyoekonomik durum, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimiyle ilgilenen araştırmacılar için özel önem taşıyan çok boyutlu bir kavramdır. Ebeveynlerin düşük sosyoekonomik durumu ile sağlıklı ya da yetersiz beslenme arasında ilişki bulunduğu yönelik araştırmalar bulunmaktadır (Özdemir, Tekeş ve Öner-Özkan, 2019; Özpolat, 2022, s. 1215; Yusufoglu ve Kızmaz, 2016). Sosyoekonomik koşulların yetersiz olması, beslenme ile ilişkili davranışları da etkilemektedir ve bunun yanı sıra, bebeklikten yetişkinliğe kadar tüm döneme yayılan, yavaş ilerleyen çocuk gelişimi arasındaki ilişkiye de yansımaktadır (Misra, Moller & Budig, 2007, s. 804). Bu araştırma sonuçlarının ışığında yaptığımız araştırmada çalışma grubundaki sosyoekonomik düzeyi düşük durumdaki babaların, çocuklarının beslenme alışkanlıklarına ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının düşük olmasının doğal bir sonuç olduğu söylenebilir.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi annenin ve babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar annelerin ve babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve

uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir. Ancak annelerin eğitim düzeyiyle ilişkili bir farklılık bulunmasa da üniversite mezunu babaların ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının lise mezunu babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Görgülü (2021) tarafından yapılan ilkokula devam eden öğrencilerin anne babalarının ebeveynlik tutumları ile ev ödevlerine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada; eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin sadece ev ödevi değil aynı zamanda beslenme, eğitim, alışkanlık geliştirme gibi konularda daha düşük eğitim düzeylerine oranla ilgili ve dikkatli oldukları vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Güngör (2019) tarafından yapılan ebeveynlerin çocuk besleme tutum ve davranışlarının çocuğun vücut kütle indeksi üzerine etkisi konulu araştırmada; Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeğinin alt boyutları olan ‘yeme baskısı’ ve ‘kısıtlama’ davranışları ile ebeveynlerin gelir düzeyi ile arasında ters bir ilişki bulunmuştur. Literatürde eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocuklarının daha sağlıklı besinler tükettiği belirtilmektedir (Erdem vd., 2017; Özpolat, 2022). Büyük ve Topçu (2015) tarafından yapılan iki farklı ilkokulda okuyan birinci sınıf öğrencilerinin beslenme ve fiziksel aktiviteleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi konulu araştırmada gelir düzeyi yüksek gruplarda ebeveyn ilgisinin daha fazla olduğu vurgulanmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin sağlıklı beslenme konusunda bilinçli olma olasılıkları daha yüksektir. Eğitim düzeyi daha düşük olan ebeveynlere göre daha fazla alışkanlık edinmiş oldukları söylenebilir. Spruijt-Metz ve diğer araştırmacılar (2002) tarafından Alabama’da annelerin çocuk besleme uygulamaları ile çocukların şişmanlığı arasındaki ilişki konulu araştırmada; 74 çocuk ile çalışılmıştır. Çalışmada sosyoekonomik durumun çocuğun yiyecek alımının izlenmesi dışında tüm çocuk besleme uygulamalarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Erdem ve diğer araştırmacılar (2017) tarafından yapılan farklı sosyoekonomik düzeye sahip çocuklarda ailenin beslenme tutum ve davranışlarının çocuğun beslenme durumuna etkisi konusundaki çalışmada erkek çocuğu olan ebeveynlerin düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik durumlarda en yüksek puan ortalamasının ‘algılanan sorumluluk’ alt faktöründe olduğu bulunmuştur. Kız çocuğa sahip ebeveynlerde de en yüksek puan ortalaması düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeyde ‘algılanan sorumluluk’, orta-sosyoekonomik durumda ise ‘izlem’ alt faktöründedir. Bizim yaptığımız araştırmada da

annelerin ve babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediği belirlenmiştir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisinin incelendiği bu araştırmada çalışma grubunun demografik bilgilerinin elde edilmesi amacıyla Demografik Bilgi Formu; babaların çocuklarının beslenmesiyle ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla “Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeği” ve okul öncesi dönemdeki çocukların güvenli bağlanma durumlarının babalar tarafından değerlendirilmesi amacıyla “Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği (Baba Formu)” uygulanmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen bilgilerin alanyazındaki araştırma sonuçlarıyla yorumlanması yapılarak istatistik analizlerle birlikte incelenmiştir.

Bu çalışmanın örneklemini yaşları 3 ile 6 arasında değişen (Ort. = 4.51 ± 1.03) 50’si (% 49.5) kız ve 51’i (% 50.5) erkek toplam 101 çocuğun babaları oluşturmaktadır. 62 (% 61.4) çocuk ailenin ilk çocuğudur. 30 (% 29.7) ise ailenin tek çocuğudur. 97 (% 96) katılımcı evli ve eşiyle birlikte yaşamaktadırlar. Ayrıca 2 (% 2) katılımcı evli olmasına rağmen eşiyle ayrı yaşamaktadırlar. 2 (% 2) katılımcı ise boşandığını belirtmiştir. 84 (% 83.2) katılımcı ailesinin ekonomik durumunu orta düzey, 6 (% 5.9) katılımcı düşük düzey ve 11 (% 10.9) katılımcı ise yüksek düzey olarak tanımlamıştır. Katılımcıların ve eşlerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde, 83 (% 82.2) katılımcının üniversite mezunu, 76 (% 75.2) katılımcının ise eşinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların ve eşlerinin çalışma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde ise babaların tamamının çalıştığı, annelerin ise 52’sinin (% 51.5) çalıştığı bulunmuştur. Son olarak, ilk bir yaş döneminde çocuğun bakımının en fazla kim tarafından gerçekleştirildiği incelendiğinde, 72 (% 71.2) çocuğun bakımının annesi tarafından, 23 (% 22.8) çocuğun bakımının anne ve babası tarafından, 5 (% 6) çocuğun bakımının ise akraba / bakıcı tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babalara uygulanan Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeğinin ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğinin puanları incelendiğinde; Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi ile İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları Ölçeğinin ortalamasının 99.82 ± 15.62 ve Ebeveyn-Çocuk İlişki Ölçeğinin ortalamasının ise 90.22 ± 11.03 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çarpıklık ve basıklık değeri-lerinin de ± 1.5 aralığında olduğu, bir diğer deyişle verilerin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *yaş* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermiştir.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisinin *doğum sırası* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir. Ancak babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Farkın kaynağı incelendiğinde; ilk doğan çocukların babalarının beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, diğer doğum sırasına göre ölçek ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *kardeş durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; elde edilen sonuçlar babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermiştir. Ancak ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Farkın kaynağı incelendiğinde; tek çocukları olan babaların beslenmeye ilişkin ebeveyn çocuk iletişimi

ortalamalarının, üç veya daha fazla çocuğu olan babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *ekonomik düzey* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir. Ancak babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Farkın kaynağını incelemek için yürütölen bir dizi Mann-Whitney U analizi sonucunda, düşük sosyo-ekonomik düzeyden babaların beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, yüksek sosyo-ekonomik düzeyden gelen babalardan anlamlı olarak daha düşük olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *annenin öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *babanın öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermektedir. Ancak üniversite mezunu babaların ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının lise mezunu babaların ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *annenin çalışma durumu* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; elde edilen sonuçlar gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın elde edilmediğini göstermiştir.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum, inanç ve uygulamaları ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkisi *ilk bir yaşta çocuğun bakımını en fazla kimin yaptığı* değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar hem babaların çocuk beslenmesi ile ilgili tutum,

inanç ve uygulamalarında hem de ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarında gruplar arasında anlamlı farklılaşmalar elde edildiğini göstermektedir. Farkın kaynağı incelendiğinde; çocuğun bakımını anne babanın birlikte üstlendiği durumlarda, babaların beslenmeye ilişkin tutum, inanç ve uygulama ortalamalarının, bakımı sadece annenin üstlendiği durumlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocuğun bakımını anne babanın birlikte üstlendiği durumlarda, babaların ebeveyn çocuk iletişimi ortalamalarının, bakımı sadece annenin üstlendiği durumlardan ve akraba/bakıcının üstlendiği durumlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarını geliştirmelerine yönelik öneriler:

- Okul öncesi dönemin yaşamın en kritik dönemlerinden biri olduğu; bu dönemde çocukların bilişsel, dil, sosyal, duygusal, cinsel ve ahlak gelişimlerinin çok hızlı geliştirdiği ve kalıcı alışkanlıkların olduğu konusunda babalarda farkındalık geliştiren eğitimler yapılmalıdır. Babaların beden dilini dikkatli kullanması, çocuğun beslenmesi esnasında onunla konuşması, çocuğun sağlıklı ve yeterli beslenmesi konusunda desteklemesi gerektiği balara interaktif yöntemlerle açıklanmalıdır.
- Okul öncesi dönemde çocuklar taklit yoluyla öğrenmektedirler. Bu nedenle babaların beslenme konusunda çocuklarına en iyi rol modeli oldukları konusunda duyarlılık kazandırılmalı ve babaların rol modeli olmaları konusunda hassasiyet göstermeleri sağlanmalıdır.
- Çocuk ile nitelikli vakit geçirmek, çocuğun beslenmeyle ilgili alışkanlıklarıyla birebir ilgilenmek, ebeveynlerin dikkat etmesi gereken önemli konulardandır. Günümüzde iş yoğunluğu, teknoloji ya da dijital ekran bağımlılığı gibi nedenlerle ebeveynler çocuklarına çok zaman ayırmamaktadırlar. Ancak çocuk ile özel zamanlar oluşturarak kaliteli zaman geçirmek çocuğun sağlıklı beslenme alışkanlıkları geliştirmesini de sağlayacaktır.
- Çocuğun olumlu beslenme davranışları karşılığında ödül, sürpriz amacı ile çeşitli besinler teklif edilmemelidir.

- Babalar ile çocuklarının yakın etkileşiminin; okulda başarılı olma olasılığını daha artırdığı; çocukların daha az davranış problemi yaşadığı; çocuğun daha iyi bir özgüvene sahip oluğuna ilişkin araştırma sonuçları vardır. Babaların çocuğu ile yakın ilgisi sadece beslenme alışkanlıklarının sağlıklı olmasıyla değil aynı zamanda diğer yaşam kalitesini artıran durumlarda da olumlu etkiler sağlamaktadır.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin güvenli bağlanma konusunda desteklenmelerine yönelik öneriler:

- Ülkemizde beslenme alışkanlıkları, yeme bozuklukları tedavisi gibi konularda bağlanma işlevi üzerinde pek durulmadığı ve bu konu üzerinde çalışılmadığı görülmektedir. Çocuklarda güvenli bağlanma ve beslenme ile ilişkili araştırmaların artması gerekmektedir.
- Ebeveynlerin güvenli bağlanma konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. güvenli bağlanmanın sadece bebeklik döneminde olmadığı; yetişkinlik döneminde de romantik bağlanmanın temelinde çocuklukta bireyin güvenli bağlanma geliştirdiği bakım veren kişinin tutumlarıyla ilişkili olduğu konusunda farkındalık geliştiren eğitimler verilmelidir.
- Gebelik döneminden itibaren annelere ve babalara bağlanma stilleri ve sonuçlarıyla ilgili farkındalık eğitimleri verilmesi gerekmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocuğu olan ebeveynlere, beslenmeyle ilgili tutumlara ve güvenli bağlanmaya yönelik çalışan çocuk gelişimcilere öneriler:

- Çocukların gelişimsel dönemleri arasında en kritik dönemlerden biri olan okul öncesi dönemde ebeveyn tutumlarıyla ilişkili yapılan gelişimsel destekler birebir yapılmalı ve eğitimler artırılmalıdır.
- Güvenli bağlanma ile ilişkili modüller hazırlanmalı, hizmet içi eğitimler yapılmalı, çalışmayan ebeveynlere yönelik okullarda ya da aile sağlık merkezlerinde interaktif teknikleri içine alan ve yetişkin eğitim ilkelerini kapsayan farkındalık eğitimleri verilmelidir.
- Çocuk ve ebeveynlere verilen doğru bilgiler kapsamında çocuklarının beslenme alışkanlıklarının kazandırılması konusunda ebeveynlere kitle iletişim araçları aracılığı ile yapılan programlar artırılmalıdır. Özellikle çocukluk çağı obezitesi

ve dolayısıyla toplum sağlığı açısından farkındalık geliştiren programlar önem taşımaktadır.



KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. S. & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333–341. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333>
- Ainsworth, M. D. (2015) Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. New York: Psychology Press.
- Allen, J.P., Moore, C.M. & Kuperminc, G. (1998). Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Development*. 69(5), 1406-1419.
- Amato, P.R., Meyers, C., Emery, R. (2009). Changes in nonresident father contact between 1976 and 2002. *Fam Relat.* 58, 41-53
- Ash, Z. & Grey, B. (2022). ‘I feel... I need to defend myself’: Exploring the influence of social worker’s attachment history on the social worker-client relationship. *Human Systems*, 2(3), 125-143. <https://doi.org/10.1177/26344041221115940>
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Derg.*7(1), 231-274.
- Banase, R. (2004). Adult attachment and marital satisfaction: Evidence for dyadic configuration effects. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21(2), 273-282.
- Barbosa Filho, V.C., Campos, W., Lopes Ada, S. (2014). Epidemiology of physical inactivity, sedentary behaviors, and unhealthy eating habits among Brazilian adolescents: a systematic review. *Cien Saude Colet.* 19(1), 173-193
- Bartholomew, K., Shaver, P.R. (1998). Methods of assessing adult attachment: Do they converge? In: Simpson J.A., Rholes W.S., editors. *Attachment Theory and Close Relationships*. Guilford; New York, NY, USA. pp. 25–45
- Beijers, Roseriet, J., Riksen-Walraven, M. & Weerth, C. (2013). Cortisol regulation in 12-month-old human infants: associations with the infants’ early history of breastfeeding and co-sleeping. *Stress* 16 (3), 267–277
- Belsky, J. & Fearon, R. M. P. (2008). Precursors of attachment security. J. Cassidy ve P. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment theory and research* (2. baskı) içinde (295-316). New York: Guilford Press.
- Bergin, C. & Bergin, D. (2009). Attachment in the classroom. *Educational Psychology Review*. 21, 141-170.
- Birch, L.L., Fisher, J.O., Grimm-Thomas, K., Markey, C.N., Sawyer, R., Johnson, S.L. (2001). Confirmatory factor analysis of the Child Feeding Questionnaire: A measure of parental attitudes, beliefs and practices about child feeding and obesity proneness. *Appetite*. 36:201-210

- Bond, S. B. & Bond, M. (2004). Attachment styles and violence within couples. *Journal of Nervous & Mental Disease*, 192(12), 857-863. <https://doi.org/10.1097/01.nmd.0000146879.33957.ec>
- Bowlby, J. (1988). A secure base: Parent-child attachment and healthy human development. *The Journal of Nervous and Mental Disease*. 178, 23-38 <https://doi.org/10.1097/00005053-199001000-00017>
- Bowlby J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *Am J Orthopsychiatry*. 52, 664-678.
- Buchanan, F. (2019). A critical analysis of the use of attachment theory in cases of domestic violence. *Critical Social Work*, 14(2), 1-17 <https://doi.org/10.22329/csw.v14i2.5879>
- Bülbül, S. ve Kılınçkaya, M.F. (2013). 0-2 yaş grubu bebeklerin anne sütü ile beslenme durumları ve etkileyen faktörler. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 15(1): 15-20
- Büyük, E.T., Topçu, S. (2015). İki farklı ilkokulda okuyan birinci sınıf öğrencilerinin beslenme ve fiziksel aktiviteleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *J Duzce Univ Health Sci Inst*. 5(1):10-15
- Cassidy, J., Woodhouse, S. S., Sherman, L. J., Stupica, B., & Lejuez, C. W. (2011). Enhancing infant attachment security: An examination of treatment efficacy and differential susceptibility. *Development and Psychopathology*, 23(1), 131-148.
- Cerezo, M.A., Pons-Salvador, G., Trenado, R.M. (2008). Mother-infant interaction and children's socio-emotional development with high- and low-risk mothers. *Infant Behav Dev*. 31, 578–589
- Chi, S. A., Kim, S., & Kim, N. H. (2018). A study of school adjustment related variables of young children. *South African Journal of Education*, 38(2), 1-9. <https://doi.org/10.15700/saje.v38n2a1457>
- Christensen, M.C., Wright, R. & Dunn, J. (2016). It's Awkward Stuff: Conversations about sexuality with young children. *Child and Family Social Work*. Doi:10.1111/cfs.12287
- Christic, B. & David B. (2009). Attention in the classroom. *Educational Psychology Review*, 21: 141-170
- Concha, N. & Jovchelovitch, S. (2021). Grandmothers: central scaffolding sources impacting maternal and infant feeding practices in Colombia. *Maternal and Child Nutrition* 17: e13162. <https://doi.org/10.1111/mcn.13162>
- Cyr, C., Euser, E.M., Bakermans-Kranenburg, M.J & Van Ijzendoorn, M.H. (2010) Attachment security and disorganization in maltreating and high-risk families: A series of meta-analyses. *Development and Psychopathology*, 22, 1, 87–108.

- Çelik, Ç. B. (2018). Bağlanma stilleri, psikolojik iyi olma ve sosyal güvende hissetme: Aralarındaki ilişki ne. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 27-40.
- Danielle, K. N., Rachel, K. S. & Rachel, G. (2021). Custodial grandchildren and foster children: A school performance comparison. *Children and Youth Service Review*, 2021, 131
- Demirdağ, M. F. (2017). Bağlanma teorisi'nin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 76-90.
- Demirezen, E., Coşansu, G. (2005). Adölesan çağı öğrencilerde beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 14(8):174-178
- Diener, M.J., Geenen, R., Koelen, J.A., Aarts, F., Gerdes, V.E.A., Brandjes, D.P.M., Hinnen, C. (2016). The significance of attachment quality for obesity: A meta-analytic review. *Can. J. Behav. Sci.* 2016, 48, 255–265.
- Dilsiz, H. & Dağ, İ. (2018). Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ): geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*. 14, 7-15. doi: 10.12956/tjpd.2018.380
- Droog, S. M., Buijzen, M., & Valkenburg, P. M. (2014). Enhancing children's vegetable consumption using vegetable-promoting picture books. The impact of interactive shared reading and character-product congruence. *Appetite*, 73, 73–80. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2013.10.018>
- Düzen-Karataş, A. ve Bıkmaz, P. (2019). Bağlanma ve yeme bozuklukları: bir derleme çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(36), 624-636
- Dwyer, K. M. (2005). The meaning of attachment in middle and late childhood. *Human Development*. 48(1), 155-182
- Elam, K.K., Sandler, I., Wolchik, S., Tein, J.Y. (2016). Non-Residential father involvement, interparental conflict and mental health of children following divorce: a person-focused approach. *J Youth Adolesc*, 45, 581–593
- Emamian, M. H., Fatch, M., Gorgani, N. & Fotouhi, A. (2014). Mother's education is the most important factor in socioeconomic inequality of child stunting in Iran. *Public Health Nutrition*. <https://doi.org/10.1017/S1368980013002280>
- Erbay, F. (2019). An examination of adaptation levels of children in terms of the variable of teacher-child communication. *Early Child Development and Care*. 1-10. <https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1683006>
- Erdem, S., Özel, H. G., Çınar, Z., & Işıksan, S. Y. (2017). Farklı sosyoekonomik düzeye sahip çocuklarda ailenin beslenme tutum ve davranışlarının çocuğun beslenme durumuna etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*. 45(1), 3-11
- Eren, A. (2016). Erken çocukluk dönemi beslenmesinde ebeveynlerin algı tutum ve inanışlarının bilişsel gelişime etkisi

- Erkan, S., Uludağ, G., & Dereli, F. (2016). Okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri ve ebeveynlerin aile katılımına ilişkin algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 221-240
- Esther, M. L., Nayena B., Marion O. B. (2009). Differential Effects of Maternal Sensitivity to Infant Distress and Nondistress on Social-Emotional Functioning. *Child Development*, 80(3): 762-775
- Fiona, M. & Susan, G. (2008). Children raised in fatherless families from infancy: a follow-up of children of lesbian and single heterosexual mothers at early adolescence. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(8): 1407-1419
- Firush, R. & Sales J. M. (2006). Coping, attachment and mother-child narratives of stressful events. *Merrill-Palmer Quarterly* 2(1), 125-150.
- Forslund, T., Granqvist, P., van IJzendoorn, M. H., Sagi-Schwartz, A., Glaser, D., Steele, M., & Duschinsky, R. (2022). Attachment goes to court: child protection and custody issues. *Attachment & Human Development*, 24(1), 1–52. <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1840762>.
- Fox, S., Levitt, P., & Nelson, C. (2010). How timing and quality of early experiences influence the development of the brain architecture. *Child Development*, 81(1), 28-40
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). How to design and evaluate research in education (6th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Fraley, R. C. (2018). A brief overview of adult attachment theory and research. Erişim Adresi: <http://labs.psychology.illinois.edu/~rcfraley/attachment.htm> Erişim Tarihi: 04/07/2023
- Fraley, R.C. & Davis, K.E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Pers. Relatsh.* 4: 131–144. doi: 10.1111/j.1475-6811.1997.tb00135.x.
- Genç, K.P., Taymaz, T., Kayıran, M.S., Memioğlu, N., Taymaz, B., Gürakan, B. (2011). Türkiye'nin üç farklı bölgesinde ilköğretim okulu öğrencilerinde kilo fazlalığı, obezite ve boy kısalığı sıklığı. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni* 45(1):13-18
- Ginsburg, K. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182-191. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-2697>
- Görgülü, S. (2021). İlkokula devam eden öğrencilerin annesabalarının ebeveynlik tutumları ile ev ödevlerine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Green, J. & Goldwyn, R. (2002). Annotation: Attachment disorganisation and psychopathology: new findings in attachment research and their potential

- implications for developmental psychopathology in childhood. *J Child Psychol Psychiatry*. 43(7), 835-846
- Grundy, E. (2005). Reciprocity in relationships: socio-economic and health influences on intergenerational exchanges between Third Age parents and their adult children in Great Britain. *The British Journal of Sociology*, 56, 233–255
- Gueron-Sela, N., Atzaba-Poria, N., Meiri, G. & Yerushalmi, B. (2011). Maternal worries about child underweight mediate and moderate the relationship between child feeding disorders and mother–child feeding interactions. *Journal of Pediatric Psychology*, 36(7), 827–836.
- Güngör, D. (2019). Ebeveynlerin çocuk besleme tutum ve davranışlarının çocuğun vücut kütle indeksi üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi. İstanbul.
- Halpern-Meekin, S. & Turney, K. (2016). Relationship churning and parenting stress among mothers and fathers. *Journal of Marriage and Family*. 78(1), 715–729
- Hanna, S. (2007). Not so strange! An application of attachment theory and feminist psychology to social work supervision. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 19(3), 12-22.
- Harris, K. H., Furstenberg, F. F., & Marmer, J. K. (1998). Paternal involvement with adolescents in intact families: The influence of fathers over the life course. *Demography*, 35, 201-216
- Hart, C.N., Raynor, H.A., Jelalian, E., Drotar, D. (2010). The association of maternal food intake and infants' and toddlers' food intake. *Child Care Health Dev.* 36(3), 396-403. doi: 10.1111/j.1365-2214.2010.01072.x.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualised as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–515. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Healey, M.D., Ellis, B.J . (2007). Birth order, conscientiousness, and openness to experience tests of the family-niche model of personality using a within-family methodology. *Evol Human Behav* 28, 55-59.
- Hoffmann, D., Marx, J., Kiefner-Burmeister, A., Musher-Eizenman, D. (2016). Influence of maternal feeding goals and practices on children's eating behaviors. *Appetite*, 107, 21-27
- Holmes, J. (2014). John Bowlby and attachment theory. Routledge Publication. <https://doi.org/10.4324/9781315879772>
- Hortaçsu, N. (2003). Çocuklukta ilişkiler, ana baba kardeş ve arkadaşlar. Ankara: İmge Kitabevi.

- Jarrett, R. L. & Coba-Rodriguez, S. (2018). How African American mothers from urban, low-income backgrounds support their children's kindergarten transition: Qualitative findings. *Early Childhood Education Journal*, 46(4), 435-444. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-017-0868-4>
- Jason, D. J., Bonnie, E. B., Katherine, B. E., Carl W. L., Jude, C. (2014). Maternal attachment style and responses to adolescents' negative emotions: the mediating role of maternal emotion regulation. *Parenting* 14(3)(4): 235-257
- Johannes, W. D. G., Roel, J. B., Jaap, O., Chris, V., E. H. (2018). Effects of physical activity on executive functions, attention and academic performance in preadolescent children: a meta-analysis, 21(5), 501-507
- Karataş, Z. (2017). Bağlanma kuramı açısından kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri. *Journal of International Social Research*, 10(54), 867-875. <https://doi.org/10.17719/jisr.20175434654>
- Kassamali, N., Rattani, S. A. (2014). Factors that affect attachment between the employed mother and the child, infancy to two years. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 159, 6-15.
- Keitel-Korndorfer, A., Sierau, S., Klein, A.M., Bergmann, S., Grube, M., von Klitzing, K. (2015). Insatiable insecurity: Maternal obesity as a risk factor for mother-child attachment and child weight. *Attach. Hum. Dev.* 2015, 17, 399-413
- Keskin, G. ve Çam, O. (2007). Bağlanma süreci: ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 145-158
- Klohn, E.C., Bera, S. (1998). Behavioral and experiential patterns of avoidantly and securely attached women across adulthood: A 31-year longitudinal perspective. *J. Personal. Soc. Psychol.* 74, 211-223. doi: 10.1037/0022-3514.74.1.211.
- Kobak, R., Rosenthal, N. L., & Serwik, A. (2005). The attachment hierarchy in middle childhood: Conceptual and methodological issues. In Kerns, K. A. & Richardson, R. A. (Eds.), *Attachment in middle childhood* (pp. 71-88). New York: Guilford.
- Koletzko, B., Brands, B., Grote, V., Kirchberg, F. F., Prell, C., Rzehak, P., Weber, M. (2017). Long-term health impact of early nutrition: the power of programming. *Annals of Nutrition and Metabolism*, 70(3), 161-169. <https://doi.org/10.1159/000477781>
- Kontbay, E. (2010). Yeme tutum ve davranışları ile anne-babaya bağlanma ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Lahousen, T., Unterrainer, H. F. & Kapfhammer, H.-P. (2019). Psychobiology of attachment and trauma—some general remarks from a clinical perspective. *Frontiers in Psychiatry*, 10 (914), 1-17 <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.00914>

- Lamb, M. E., & Tamis-LeMonda, C. S. (2004). The role of the father: An introduction. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (4th ed., pp. 1-31). New York: Wiley.
- Lan X. & Moscardino, U. (2019). Direct and interactive effects of perceived teacher-student relationship and grit on student wellbeing among stay-behind early adolescents in urban China. *Learning and Individual Differences*, 69, 129-137. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2018.12.003>.
- Lieberman, M., Doyle, A. & Markeiwicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mothers and fathers in late childhood and early adolescence: associations with peer relations. *Child Development*. 70(1), 202-213.
- Lind, T., Bernard, K., Ross, E., & Dozier, M. (2014). Intervention effects on negative affect of CPS-referred children: Results of a randomized clinical trial. *Child Abuse & Neglect*, 38(9), 1459-1467.
- Liu, Y. & Jiang, Q. (2021). Who benefits from being an only child? a study of parent-child relationship among chinese junior high school students. *Front. Psychol.* 11:608995. doi: 10.3389/fpsyg.2020.608995
- Lopez, F.G. & Brennan, K A. (2000). Dynamic processes underlying adult attachment organization: Toward an attachment theoretical perspective on the healthy and effective self. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 283-300.
- Louw, D. & Louw, A. (2014). *Child and adolescent development* (2nd ed.). Bloemfontein: ABC Press, Goodwood
- Madden-Derdich, D.A., Leonard, S.A. (2000). Parental role identity and fathers' involvement in coparental interaction after divorce: father's perspectives. *Fam Relat.* 49, 311- 318
- Marvin, R. S., Cooper, G., Hoffman, K., & Powell, B. (2002). The Circle of Security project: Attachment-based intervention with caregiver-pre-school child dyads. *Attachment & Human Development*, 4, 107-124
- Midei, A.J. Matthews, K.A. (2009). Social relationships and negative emotional traits are associated with central adiposity and arterial stiffness in healthy adolescents. *Health Psychol.* 2009, 28, 347-353
- Miller-Slough, R., & Dunsmore, J. C. (2016). Parent and friend emotion socialization in adolescence: associations with psychological adjustment. *Adolescent Research Review*, 1, 287-305. <https://doi.org/10.1007/s40894-016-0026-z>.
- Misra, J., Moller, S., & Budig, M. J. (2007). Work-family policies and poverty for partnered and single women in Europe and North America. *Gender & Society*, 21(6), 804-827
- Moberg, K., U. & Danielle K. (2013). Oxytocin effects in mothers and infants during breastfeeding. *Infant* 9 (6): 201-206

- Modjadji, P. & Madiba, S. (2019). Childhood undernutrition and its predictors in a rural health and demographic surveillance system site in South Africa. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(17), 3021. <https://doi.org/10.3390/ijerph16173021>
- Monasta, L., Batty, G.D., Macaluso, A., Ronfani, L., Lutje, V., Bavcar, A., Lenthe, F.J., Brug, J., Cattaneo, A. (2011). Interventions for the prevention of overweight and obesity in preschool children: a systematic review of randomized controlled trials. *Obes Rev.* 12, 107-118.
- Moran, G., Diamond, G. M. & Diamond, G. S. (2005). The relational reframe and parents' problem constructions in attachment-based family therapy. *Psychotherapy Research*, 15(3), 226–235. doi:10.1080/10503300512331387780.
- Moroshko, I. & Brennan, L. (2013). Maternal controlling feeding behaviours and child eating in preschool-aged children. *Nutrition & Dietetics*, 70(1), 49-53
- Morris, A. (2008). Too attached to attachment theory. In M. Porter ve J. Kelsd, (Ed.). In *Theorising and representing maternal realities*, (s. 107-117). Newcastle: Cambridge Scholars Publications
- Mortensen, J. A., & Mastergeorge, A. M. (2014). A Meta-Analytic Review of Relationship-Based Interventions for Low-Income Families with Infants and Toddlers: Facilitating Supportive Parent–Child Interactions. *Infant Mental Health Journal*, 35(4), 336-353
- Muslu, G. K., Beytut, D., Kahraman, A., Yardımcı, F., & Başbakkal, Z. (2014). Nutritional style of parents and examination of the effective factors. *Turkish Archives of Pediatrics/Türk Pediatri Arşivi*, 49(3), 224.
- Nekitsing, C., Blundell-Birtill, P., Cockcroft, J. E., & Hetherington, M. M. (2018). Systematic review and meta-analysis of strategies to increase vegetable consumption in preschool children aged 2–5 years. *Appetite*, 127(September 2017), 138– 154 <https://doi.org/10.1016/j.appet.2018.04.019>
- Nelson, J. K. (2011). Separation, loss, and grief in adults: An attachment perspective. *Adult Attachment in Clinical Social Work*, 79-95. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6241-6_5
- OECD (2019). *Education at a glance 2019: OECD indicators*, OECD publishing, Paris, (accessed 02 March, 2020) <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>.
- O'Farrelly, C., Booth, A., Tatlow-Golden, M., & Barker, B. (2020). Reconstructing readiness: Young children's priorities for their early school adjustment. *Early Childhood Research Quarterly*, 50, 3-16. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.12.001>
- O'Shaughnessy, R. (2023). Attachment and caregiving. *Attachment Theory*, (s. 1-14). <https://doi.org/10.4324/9780203703878-1>

- Özcan, M. (2018). Developmental differences in the construction of concepts by children from 3 to 14-year-olds: perception, language and instruction. *Cognitive and Language Sciences*, 12(10), 1490-1499
- Özdemir, F., Tekeş, B., ve Öner-Özkan, B. (2019). Birey düzeyinde görelî yoksunluk ve öznel esenlik arasındaki dolaylı ilişki. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(84), 37-53
- Özgenç, F. (2008). Oyun ve okul çocukluğu döneminde beslenme. *Pediatric Bilimler Dergisi* 6(1):92-93
- Özpolat, A. (2022). Düşük sosyo-ekonomik duruma sahip ailelerin içinde bulundukları duruma ilişkin değerlendirmeleri” *ODÜSOBİAD ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 13 (1), 1215-1242, <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1234061>
- Park, C. J. (2016). Intimate partner violence: An application of attachment theory. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 26(5), 488-497. <https://doi.org/10.1080/10911359.2015.1087924>
- Paquette, D. (2004). Theorizing the father–child relationship: mechanisms and developmental outcomes. *Human Development*, 47(4), 193–199 <https://doi.org/10.1159/000078723>.
- Pekcan, G. (2008). Beslenme Durumunun saptanması. Diyet el kitabı. Beşinci baskı. Hatipoğlu Yayınları; 2008. p. 67-138
- Permuy, B., Merino, H., & Fernandez-Rey, J. (2010). Adult attachment styles and cognitive vulnerability to depression in a sample of undergraduate students: the mediational roles of sociotropy and autonomy. *International Journal of Psychology*, 45(1), 21-27.
- Pianta R. C. (1992). Child-Parent Relationship Scale. University of Virginia Schermelleh-Engel, K.; Moosbrugger, H., ve Muüller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Method of Psychological Research*, 8(2), 23–74.
- Pinquart, M., Feussner, C., & Ahnert, L. (2013). Meta-analytic evidence for stability in attachments from infancy to early adulthood. *Attachment & Human Development*, 15(2), 189–218. <https://doi.org/10.1080/14616734.2013.746257>
- Pirim Düşgör, B. (2007). Anoreksiya Nervoza’da babalık işlevinin projektif testlerle değerlendirilmesi Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Polat, S., Erci, B. (2010). Psychometric properties of the child feeding scale in Turkish mothers. *Asian Nursing Research*. 4(3):111–121
- Pop, M.V. & Rusu, A.S. (2015). The role of parents in shaping and improving the sexual health of children-lines of developing parental sexuality education programmes. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 209, 395-401.

- Pramling Samuelsson, I., & Johansson, E. (2006). Play and learning—inseparable dimensions in preschool practice. *Early Child Development and Care*, 176, 47-65.
- Raley, S., & Bianchi, S. (2006). Sons, daughters, and family processes: does gender of children matter? *Annu. Rev. Sociol.* 32, 401–421. doi: 10.1146/annurev.soc.32.061604.123106
- Ranson, K.E. & Urichuk, L. J. (2006). The effect of parent-child attachment relationships on child biopsychosocial outcomes: a review, *Early Child Development and Care*, 178 (2), 129-152.
- Ratelle, C. F., Duchesne, S., Litalien, D., & Plamondon, A. (2021). The role of mothers in supporting adaptation in school: A psychological needs perspective. *Journal of Educational Psychology*, 113(1), 197-212. <https://doi.org/10.1037/edu0000455>
- Reilly, J.J. Kelly, J. (2010). Long-term impact of overweight and obesity in childhood and adolescence on morbidity and premature mortality in adulthood: Systematic review. *Int. J. Obes.* 35, 891–898
- Richardson-Gibbs, M. A. & Klein, M. D. (2014). Making preschool inclusion work. H. Bakkaloğlu ve B. Sucuoğlu (Trans.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Rothenberg, W. A., Lansford, J. E., Alampay, L. P., Al-Hassan, S. M., Bacchini, D., Bornstein, M. H., & Yotanyamaneewong, S. (2020). Examining effects of mother and father warmth and control on child externalizing and internalizing problems from age 8 to 13 in nine countries. *Development and Psychopathology*, 32(3), 1113–1137. <https://doi.org/10.1017/S0954579419001214>.
- Runqi, W. (2021). The influence of attachment types on academic performance of children. *Advances in Social Science*, 615-629
- Santos, A.F., Martins, M.C., Fernandes, C., Bost, K.K., Veríssimo, M. (2021). Relation between Attachment and Obesity in Preschool Years: A Systematic Review of the Literature. *Nutrients* 13, 3572. <https://doi.org/10.3390/nu13103572>
- Saya, P. (2006). The relationship between attachment styles and perfectionism in high school students (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schmidt, W., Keller, H., Rosabal-Coto, M., Fallas Gamboa, M., Solís Guillén, C. & Duran Delgado, E. (2023). Feeding, food, and attachment: An underestimated relationship. *Ethos*. 1–19. <https://doi.org/10.1111/etho.12380>
- Seibert A.C., Kerns K.A. (2009). Attachment figures in middle childhood. *Int. J. Behav. Dev.* 33, 347–355. doi: 10.1177/0165025409103872
- Senchak, M. & Leonard, K.E. (1992). Attachment styles and marital adjustment among newlywed couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9, 51-64

- Senosi, S. (2014). The Developmental stages of the child in the foundation phase: partnership. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 5(23), 2049-2112
Doi:10.5901/mjss.2014.v5n23p2049
- Seven, S. & Ogelman, H. G. (2012). Attachment stability in children aged 6 to 9 years in extended and nuclear families. *Early Education & Development*, 23(5), 766–780. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.607362>
- Sotomayor-Peterson, M., Aurelio, J. Figueredo, D. & Taylor, A. (2012). Couples' cultural values, shared parenting, and family emotional climate within Mexican American families. *Family Process* 51 (2), 218–233
- Spence, J.C., Carson, V., Casey, L., Boule, N. (2011). Examining behavioural susceptibility to obesity among Canadian pre-school children: the role of eating behaviours. *Int J Pediatr Obes*. 6, 501-507
- Spruijt-Metz, D., Lindquist, C. H., Birch, L. L., Fisher, J. O., & Goran, M. I., 2002. Relation between mothers' child-feeding practices and children's adiposity. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 75(3), pp. 581-586
- Subaşı, N. G. ve Kazan, H. (2020). Infant attachment styles on adult communication. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2), 147-162. <https://doi.org/10.7456/11002100/007>
- Sümer, N., Sayıl, M. ve Berument, S. K. (2016). Anne duyarlılığı ve çocuklarda bağlanma (1 baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Svanberg, P., Lisa, M. & Susan, S. (2010). Promoting a secure attachment: A primary prevention practice model. *Clinical Child Psychology*, 15(3): 363-378.
- Tanton, J., Dodd, L. J., Woodfield, L., Mabhala, M. (2015). Eating behaviours of british university students: a cluster analysis on a neglected issue. *Advances in Preventive Medicine*. 2, 1-5
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2016). Türkiye Beslenme Rehberi (TÜBER) Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1031. Kayhan Ajans, Ankara.
- Tepe, H. T. (2018). Kuşaklar arası aktarımın bağlanma kuramı ve ruh sağlığı arasındaki ilişki kapsamında sosyal hizmet bakış açısı ile incelenmesi, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Tezel Şahin, F. & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30
- Utami, R. A. & Juliani, E. (2020). Mental, social-psychological stimulation and nutritional supplementation affecting stunting incidence among children in Indonesia. <http://doi.org/10.33377/jkh.v4i1.72>

- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 787- 817. <http://doi.org/10.18039/ajesi.582075>
- Ülgen, G. ve Fidan, E. (2002). Çocuk gelişimi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Üstünöz, A., Güvenç, G., Akyüz, A.ve Oflaz, F. (2010). Comparison of maternal- and paternal-fetal attachment in Turkish couples. *Midwifery*, 26, 1-9
- Van Emmichoven, I. A., Van Ijzendoorn, M., De Ruiter, C. & Brosschot, J. F. (2003). Selective processing of threatening information: Effects of attachment representation and anxiety disorder on attention and memory. *Development and Psychopathology*, 15(1), 219-237
- Volling, B. L., Notaro, P. C., & Larsen, J. J. (1998). Adult attachment styles: Relations with emotional well-being, marriage, and parenting. *Family Relations* 47, 355–367.
- Volling, B. L., McElwain, N. L., Notaro, P. C., & Herrera, C. (2002). Parents' emotional availability and infant emotional competence: Predictors of parent-infant attachment and emerging self-regulation. *Journal of Family Psychology*, 16, 447-465.
- Wang, M., & Degol, J. L. (2016). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational Psychology Review*, 28(2), 315-352. doi:10.1007/s10648-015-9319-1
- Ward, S., Belanger, M., Donovan, D., Horsman, A., & Carrier, N. (2015). Correlates, determinants, and effectiveness of childcare educators' practices and behaviours on preschoolers' physical activity and eating behaviours: A systematic review protocol. *Systematic Reviews*, 4(1), 1–6. <https://doi.org/10.1186/s13643-015-0011-9>
- Waters, E., Crowell, J., Elliott, M., Corcoran, D. & Treboux, D. (2002). Bowlby's secure base theory and the social / personality psychology of attachment styles: work(s) in progress, *Attachment and Human Development*, 4(2), 230-242.
- Waters, E., Hamilton, C.E., Weinfield, N.S. (2000). The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: general introduction. *Child Dev* 71(3), 678-683.
- Weng, Q., Gao, X., He, H., & Li, S. (2019). Family size, birth order and educational attainment: evidence from China. *China Econ. Rev.* 57, 101346. doi: 10.1016/j.chieco.2019.101346
- Wilkinson, R. B. & Scherl, F. (2006). Psychological health, maternal attachment and attachment style in breast- and formula-feeding mothers: a preliminary study. *Journal of Reproductive and Infant Psychology* 24 (1), 5–19

- Willoughby, B. J., Hall, S. S. & Goff, S. (2015). Marriage matters but how much? Marital centrality among young adults. *The Journal of Psychology*, 149, 796–817. doi:10.80/ 00223980.2014.979128
- World Health Organization (2021). Regional office for europe. mapping the health system response to childhood obesity in the who european region: an overview and country perspectives; world health organization regional office for europe: copenhagen, Available online: [http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/401176/Childhood-obesity-web.pdf? ua=1](http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/401176/Childhood-obesity-web.pdf?ua=1) (accessed on 1 July 2023).
- Yalçın, H. (2010). Çocuk Gelişimi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yarnoz-Yaben, S. (2010). Attachment style and adjustment to divorce. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(1), 210-219.
- Yasmin, G., Kustiyah, L., & Dwiriani, C. M. (2014). Basic Health Research 2010 of the Health Research and Development Agency of the Ministry of Health. *Pakistan Journal of Nutrition*, 13(10), 557–566.
- Yılmaz, S.D. (2013). Prenatal maternal - fetal attachment. *HEAD*. 10, 28–33
- Yusufoğlu, Ö. Ş., ve Kızmaz, Z. (2016). Parçalanmış ailelerde yoksulluk ve sosyal dışlanma: Elazığ örneği. *Social Sciences*. 11(1). 27-40
- Zhang, H., Chan, D.K.-S., Teng, F. (2011). Transfer of attachment functions and adjustment among young adults in China. *J. Soc. Psychol.* 151, 257–273. doi: 10.1080/00224545.2010.481685
- Ziv, Y., Oppenheim, D. & Sagi-Schwartz, A. (2004). Social information processing in middle childhood: Relation to infant-mother attachment. *Attachment and Human Development*, 6(3), 327-348

EKLER

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sayın Baba

Bu form “okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların beslenmeyle ilgili tutumlarının güvenli bağlanmaya etkisinin” incelendiğı bir araştırmaya katılımınız için size verilmiştir. Formda çocuğunuz ve sizinle ilgili sorular bulunmaktadır. Cevaplarınız bilimsel bir çalışma için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Soruları içten ve gerçeğe uygun olarak yanıtlamanız, araştırmanın sonucu açısından önemlidir. Katkınız için çok teşekkür ederiz.

Tuğba BİRKANDAN

1.Çocuğunuzun cinsiyeti nedir?

() Kız () Erkek

2.Çocuğunuzun yaşı kaçtır?

()3yaş ()4 yaş ()5 yaş ()6 yaş

3.Çocuğunuzun doğum sırası nedir?

()İlk çocuk ()Ortanca Çocuk/Ortancalardan biri ()Son çocuk

4. Çocuğunuzun kardeş durumu

()Tek çocuk ()2 kardeş ()3 kardeş ()4 kardeş ve daha fazla

5.Anne-babanın durumu:

()Evli ve birlikte yaşamaktalar

()Evli ve ayrı yaşamaktalar

()Boşandılar

6.Aileniz ekonomik düzey bakımından hangi gruba girer?

()Düşük ()Orta ()Yüksek

7.Annenin öğrenim durumu nedir?

()İlkokul ()Ortaokul ()Lise ()Üniversite mezunu

8.Babanın öğrenim durumu nedir?

()İlkokul ()Ortaokul ()Lise ()Üniversite mezunu

9.Anne çalışıyor mu?

()Evet ()Hayır

10.Baba çalışıyor mu?

()Evet ()Hayır

11.İlk 1 yaş döneminde çocuğun bakımı en fazla kim tarafından gerçekleştirildi?

()Anne ()Baba ()Anne ve baba ()Akraba ()Bakıcı

EBEVEYN ÇOCUK İLİŞKİ ÖLÇEĞİ (Baba Formu)

Babanın yaşı:

Çocuğun doğum tarihi:

Ölçeğin uygulandığı tarih:

Lütfen, aşağıdaki ifadelerden herbirinin 3-6 yaşındaki çocuğunuzla olan şu anki ilişkinize ne derece uyduğunu belirtiniz.

Aşağıdaki ölçeği kullanarak, her bir madde için uygun olan rakamı yuvarlak içerisinde alınız.

	Tamamıyla Uygun Değil 1	Pek Uygun Değil 2	Kararsızım 3	Oldukça Uygun 4	Tamamıyla Uygun 5
1. Çocuğumla şefkat dolu sıcak bir ilişkimiz var.	1	2	3	4	5
2. Çocuğum ve ben sürekli olarak karşılıklı bir çatışma içerisindeyiz.	1	2	3	4	5
3. Çocuğum kendini iyi hissetmediğinde, benim kendisini rahatlatmamı bekler.	1	2	3	4	5
4. Çocuğum ona dokunmamdan ya da fiziksel yakınlık göstermemden rahatsız olur.	1	2	3	4	5
5. Çocuğum benimle olan ilişkisine değer verir.	1	2	3	4	5
6. Çocuğumu övdüğümde, gururla gözlerinin içi güler.	1	2	3	4	5
7. Çocuğum, benden ayrı kalmaya aşırı tepki gösterir.	1	2	3	4	5
8. Çocuğum kendisi hakkındaki bilgileri içinden geldiği gibi paylaşır.	1	2	3	4	5
9. Çocuğum bana aşırı derecede bağlıdır.	1	2	3	4	5
10. Çocuğum beni memnun etmeye çalışır.	1	2	3	4	5
11. Çocuğum, kendisine adil davranmadığımı düşünür.	1	2	3	4	5
12. Çocuğumun ne hissettiğini anlamak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
13. Ben diğer çocuklarla zaman geçirdiğimde çocuğum incinir ya da kıskançlık gösterir.	1	2	3	4	5
14. Çocuğum, cezalandırıldıktan sonra bile kızgınlığını ya da karşı koymayı devam ettirir.	1	2	3	4	5
15. Çocuğumla ilgilenmek enerjimi tüketiyor.	1	2	3	4	5
16. Çocuğum benim davranışlarımı ya da işleri yapış şeklimi taklit eder.	1	2	3	4	5
17. Çocuğum kötü bir ruh hali içerisinde olduğunda, bizi uzun ve zor bir günün beklediğini bilir.	1	2	3	4	5
18. Çocuğumun bana karşı duygularını önceden kestirmek zordur ya da duyguları aniden değişebilir.	1	2	3	4	5
19. Tüm çabalarıma rağmen çocuğum ile anlaşma biçimimizden hiç memnun değilim.	1	2	3	4	5
20. Çocuğum benden birşey istediğinde sızlanır yada ağlar.	1	2	3	4	5
21. Çocuğum bana karşı sinsice davranır ya da beni kullanır.	1	2	3	4	5
22. Çocuğum, duygularını ve yaşantılarını benimle açıkça paylaşır.	1	2	3	4	5
23. Çocuğumla olan etkileşimim bir ebeveyn olarak kendimi etkili ve özgüvenli hissetmemi sağlar.	1	2	3	4	5

Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesi İle İlgili Tutum, İnanç ve Uygulamaları

1- Çocuğunuz evde olduğu zaman onu ne sıklıkta besliyorsunuz veya ne sıklıkta sorumlusunuz?

- 1) Hiç 2) Bazen 3) Yarı yarıya 4) Çoğunlukla 5) Her zaman

2- Çocuğunuzun yeme miktarını belirleme kararını ne sıklıkta veriyorsunuz veya bu karardan ne sıklıkta sorumlusunuz?

- 1) Hiç 2) Bazen 3) Yarı yarıya 4) Çoğunlukla 5) Her zaman

3- Çocuğunuzun uygun tür ve özellikte yiyecekler yemesinin kararını ne sıklıkta veriyorsunuz veya bu karardan ne sıklıkta sorumlusunuz?

- 1) Hiç 2) Bazen 3) Yarı yarıya 4) Çoğunlukla 5) Her zaman

4- Sizin 5-10 yaşlarındaki kilonuz nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

5- Gençlik yıllarınızdaki (10-20 yaş) kilonuz nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

6- 20'li yaşlardaki kilonuz nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

7- Şimdiki kilonuz nasıl?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

8- Çocuğunuzun ilk bir yıldaki kilosu nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

9- Çocuğunuzun 1-3 yaşları arasındaki kilosu nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

10- Çocuğunuzun 3-5 yaşları arasındaki kilosu nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

11- Çocuğunuzun 6 yaşındaki kilosu nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

12- Çocuğunuzun ilkokul yıllarındaki (ilköğretimdeki ilk beş yıl) kilosu nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

13- Çocuğunuzun ortaokul yıllarındaki (ilköğretimdeki 6-8. sınıflar) kilosu nasıldı?

- 1) Çok azdı 2) Azdı 3) Normaldi 4) Normalin üstündeydi 5) Çok fazlaydı

14- Yanında olmadığınız zaman çocuğunuzun çok yemesi ile ilgili ne kadar ilgilisiniz?

- 1) İlgisizim 2) Biraz ilgiliyim 3) İlgiliyim 4) Oldukça ilgiliyim 5) Çok ilgiliyim

15- Çocuğunuzun ideal (normal) ağırlığını (kilosunu) sürdürmesi için onun beslenmesi ile ilgili ne kadar ilgilisiniz?

- 1) İlgisizim 2) Biraz ilgiliyim 3) İlgiliyim 4) Oldukça ilgiliyim 5) Çok ilgiliyim

16- Çocuğunuzun fazla kilolu olması ile ilgili ne kadar ilgilisiniz?

- 1) İlgisizim 2) Biraz ilgiliyim 3) İlgiliyim 4) Oldukça ilgiliyim 5) Çok ilgiliyim

17- Çocuğunuzun çok fazla tatlı şeyler (şekerleme, çikolata, kek vs.) yemediğinden eminim.

- 1) Hem fikir değilim 2) Biraz hem fikir değilim 3) Fikrim yok 4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim

18- Çocuğunuzun çok yağlı yiyeceklerden çok fazla yemediğinden eminim.

- 1) Hem fikir değilim 2) Biraz hem fikir değilim 3) Fikrim yok 4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim

- 19- Çocuğumun çok sevdiği yiyeceklerden çok fazla yemediğinden eminim.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 20- Bilinçli olarak çocuğumun bazı yiyecekleri yememesi için onları saklarım.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 21- Çocuğuma iyi davranışları için ödül olarak tatlı yiyecekler vereceğime söz veririm.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 22- Çocuğuma iyi davranışları karşılığında sevdiği yiyecekleri vereceğime söz veririm.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 23- Eğer çocuğumun yemesini ben düzenlemez veya kontrol etmezsem çok fazla abur cubur (hamburger, cips, çikolata, kola gibi) yer.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 24- Eğer çocuğumun yemesini ben düzenlemez veya kontrol etmezsem sevdiği yiyeceklerden çok fazla yer.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 25- Çocuğum her zaman tabağındaki yiyecekleri bitirmelidir.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 26- Çocuğumun yeteri kadar yediğinden emin olmak için özellikle dikkatli olmalıyım.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 27- Çocuğum aç olmadığını söylese de herhangi bir şekilde onu yemeye zorlarım.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 28- Eğer ben dikkat etmezsem ya da düzenlemezsem çocuğum yemesi gerekenden çok daha azını yer.
1) Hem fikir **değilim** 2) Biraz hem fikir **değilim** 3) Fikrim yok
4) Biraz hem fikirim 5) Hem fikirim
- 29- Çocuğunuzun yediği tatlı yiyeceklerin kontrolünü (kısıtlamasını) hangi sıklıkta yaparsınız?
1) Hiç 2) Nadiren 3) Bazen 4) Çoğunlukla 5) Her zaman
- 30- Çocuğunuzun yediği abur cubur (patates kızartması, **Doritos**, tost) yiyeceklerin kontrolünü (kısıtlamasını) hangi sıklıkta yaparsınız?
1) Hiç 2) Nadiren 3) Bazen 4) Çoğunlukla 5) Her zaman
- 31- Çocuğunuzun yediği fazla yağlı yiyeceklerin kontrolünü (kısıtlamasını) hangi sıklıkta yaparsınız?
1) Hiç 2) Nadiren 3) Bazen 4) Çoğunlukla 5) Her zaman